

gazete duvar
kitaP.

SAYI: 10

Emir Ali Türkmen: Türkiye solu
Kemalizm'i desteklerken Kürtler ayrıldı

Mutsuz Kuran, öfkeli Tanrı ve
müntehir çocuklar

Semih Gümüş: Yayıncılar çeviri
kitaptan uzak duracaklar

22. Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü
Bekir Dadır ve Devrim Horlu'ya verildi

Hiç başrol oynamayan star: Adile Naşit

**Mülteci
kampları
niçin şehrin
uzaklarına
kurulur?**

Mülteci kampları niçin şehrin uzaklarına kurulur?

6

'Türkiye solu Kemalizm'i desteklerken Kürtler ayrıldı' Soner Sert

12

Semih Gümüş: Yayıncılar çeviri kitaptan uzak duracaklar Anıl Mert Özsoy

20

Bilinmezliğin bilge sesi: Chocky
Nida Dinçtürk

32

Mutsuz Kuran, öfkeli Tanrı ve müntehir çocuklar Aslı Güneş

37

Hiç başrol oynamayan star: Adile Naşit
Süleyman Çeliker

43

Çok Satanlar

11

22. Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü Bekir Dadır ve Devrim Horlu'ya verildi

16

Nihilizmin krallığında kahraman ne anlama geliyor? Emek Erez

23

Beyazperdenin kirli çamaşırhanesi
Evrin Altuğ

34

'1 Mayıs'tan işte bunu öğrendim'
Soner Sert

42

Etkinlik

44

Yeni Çıkanlar

Yayın Sahibi

AND Gazetecilik ve Yayıncılık,

San. ve Tic. A.Ş. adına

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Ersan Uğur Gör

Katkıda Bulunanlar

Emek Erez, Filiz Gazi, Evrim Altuğ,
Süleyman Çeliker, Soner Sert, Nida
Dinçtürk, Anıl Mert Özsoy, Aslı Güneş,

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı,

haber ve fotoğrafların her türlü telif

hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık

Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin

alınmadan, kaynak gösterilmeden ve

link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Geçirdiğimiz son on yılda yaşanan savaşların en büyük sonuçlarından birisi de insanların savaş koşullarından dolayı zorunlu olarak yaşadıkları yerlerden göç etmeleri oldu. Zygmunt Bauman, Kapımızdaki Yabancılar'da 'Göçmenlik meselesini' kaleme aldı. Filiz Gazi, Bauman'dan yola çıkarak günümüz dünyasında 'göçmenlik' hallerini inceledi.

Yayıncı, eleştirmen ve yazar Semih Gümüş ile yükselen kurun yayıncılık piyasasına etkilerini ve olası krizi konuştuk.

Soner Sert, Dipnot Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Emir Ali Türkmen'le Türkiye ve Kürdistan sosyalistlerini merkeze alan kitaplar hakkında konuştu.

Kendine has dili ve kurgusuyla dikkat çeken Selçuk Orhan'ın son romanı 40 Hadis, Doğan Kitap etiketiyle yayımlandı. Aslı Güneş, 'öfkeli tanrı ve müntehir çocuklar'ın var oluş sancılarını kaleme aldı.

Evrım Altuğ, 2013'te yazdığı ve küresel sinema piyasasını tarih ve iktidar ilişkileri üzerinden kıyasıya eleştirdiği ödüllü romanı Hayalperestler ve Günahkârlar, Yitik Ülke Yayınları'nca Türkçeye çevrilen Matthias Göritz ile konuştu.

22. Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü Bekir Dadır ve Devrim Horlu'ya verildi.

Süleyman Çeliker, Adile Naşit'in portresini yazdı: Hiç başrol oynamadı!

Marifet iltifata tabidir...

İyi okumalar!

Anıl Mert Özsoy

Mülteci kampları niçin şehrin uzaklarına kurulur?

Zygmunt Bauman, *Kapımızdaki Yabancılar*'da 'Göçmenlik meselesini' anlatıyor. Medya şarjörüne trajedileri dolduruyor, havaya doğru bir bir boşaltıyor. Televizyon ekranlarına, gazete manşetlerine, grafitilere, politikacı kelimelerine, dergilerin kapaklarına bir kaç temsil hikaye yerleştiriliyor.

Filiz Gazi

Tanımlamak, yutuyor. Her bir detayı bir çuvala yerleştirir gibi, taşınması kolay hale getiriyor. Dile gelmesiyle gitmesi bir oluyor.

“Daily Telegraph’ın editörü Emma Barnett, kanaat üreten medyanın göçmenleri sunumundaki baskın yönelimi şöyle tarif ediyor” diyor Zygmunt Bauman ve alıntıyı aktarıyor: “Çoğunluğu erkek Eritreli, Etiyopyalı, Afgan ve Sudanlıları tasvir etmek için kullanılan dil bile en iyi ihtimalle mekanik, en kötü haliyle ise insandışılaştırıcı. ‘Yasadışı göç akımlarının engellenmesi yönetimi’nin var olduğunu kesinleştirmek için acil hükümet toplantıları düzenleniyor. Afedersiniz ama bunlar kalpleri, aileleri ve unutulmasın, insan hakları olan, gerçek insanlar.”

“Mülteci politikaları” dediğimizde aslında ne kast ediyoruz? Tam olarak şöyle bir şeyler mi? “İngiliz hükümeti yılda 4000 Suriyeliyi alacağını söyledi ki bu Yunan Lesbos Adası’na bir günde gelen Suriyeli sayısına eşittir..” ya da “Danimarka gibi ülkeler yerleştirme programına katılma yönündeki eski sözlerinden döndü ve politikacılar mültecilerin mücevher ve nakitlerine el koyulmasını önerdi.”

Yani o tanımların arkasında, politika sözcüğünün yanında küçücük kalan ve fakat esasında kocaman olan detaylar var. Toz içinde kalmış tek renk bir coğrafyadan, renklerin çok olduğu varsayılan Avrupa’ya, hayaller diyarına yapılan yolculukların sonu masallardaki gibi değil. Yerinden hareket

eden milyonlarca insanın bir kısmı denizde kayboluyor, bir kısmı ise sınırını geçtiği ülkenin top-raklarında, şehirlerin, kalabalıkların ortasında...

GÖÇMENLİK MESELESİ

Zygmunt Bauman, *Kapımızdaki Yabancılar*'da 'Göçmenlik meselesini' anlatıyor. Medya şarjörüne trajedileri dolduruyor, havaya doğru bir boşaltıyor. Televizyon ekranlarına, gazete manşetlerine, grafitilere, politikacı kelimelerine, dergilerin kapaklarına bir kaç temsil hikaye yerleştiriliyor.

Tabii olarak Baumann soruyor: "Avustralya'dan sığınma talep eden ve kendilerini Woomera'nın dikenli tellerine atan ya da 'karasularına girmelerini önlemek için' Christmas Island ve Nauru'da Avustralya hükümeti tarafından inşa edilen toplama kamplarına kapatılan Afgan mültecileri şu anda kim hatırlıyor? Ya da 'BM Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından haklarından mahrum bırakıldıktan sonra' Kahire'nin merkezinde polis tarafından öldürülen onlarca Sudanlı sürgünü?"

Bauman, "biz ve onlar" ayrımına meyyal olduğumuzu, politikacılar ve medyanın büyük bir bölümü tarafından teşvik edilen "suçtan önce suçlu" duruşunda birleştiğimizi söylüyor. "Nihayetinde 'güvenlikleştirme' politikası acı içindeki hedeflerin görüntüsü karşısında biz seyircilerin vicdan sızılarını peşinen bastırmaya yarıyor ve göçmen meselesinin 'kayıtsızlık'a uğramasına yol açıyor. Yani, onları ve onlara yapılanları ahlaki değerlendirmeden muaf kılıyor" diyor.

Michel Agier'in "göz politikası"na göre, "Bir yanda, temiz, sağlıklı ve görünür dünya, diğer yanda kalıntı 'artıkların' karanlık, hastalıklı ve görünmez dünyası." Etrafı çitlenmiş, şehrin uzaklarında kurulan kampların, yüzen platformların varlığı, mültecileri hayatta tutmaktan ziyade varlıklarını ortalıktan kaldırmak görevini görüyor. Şöyle diyelim, öldürmeden yok etmek için bulunmuş 'hayırsever' bir çare.

BİZİ HAFİFLETEN SEBEPLER...

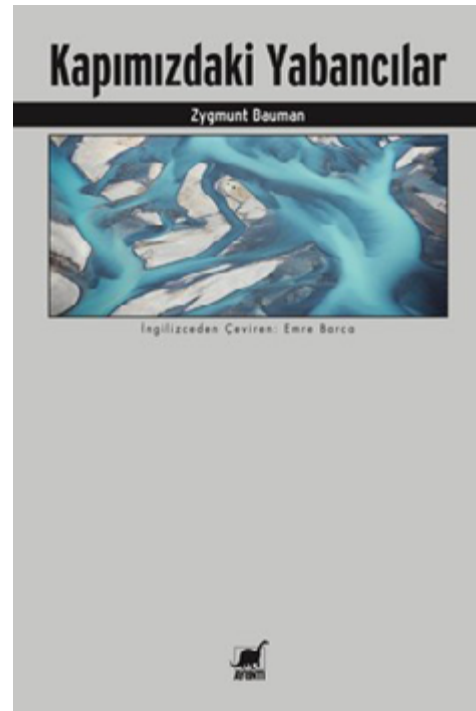
Bauman'a göre, onlara baktığımızda gördüğümüz ve ahlaken kayıtsızlığımızın sorgusuzluğunu sağlayan şeylerden biri küresel güçlerin varlığı. Ülkelerin başına gelenler ve gelecekler bu küresel güçler yüzünden. Mülteciler ise uzaklardan gelen kötü haberin elçileri gibiler. Böylece 'gazabımızı vekaleten yakında, elimizin altındakilere' yöneltebiliyoruz. Her birimizi hafifleten bir sebep bu.

Bauman, ikinci olarak dibe vurduklarından şüphelenen, varoluşsal belirsizlik içinde yüzmeye ça-

lışan ya da batmak üzere olan, depresif, toplum dışına itileceği için uyumsuz olmakta korkan, ücreti ödenmeyen, güvenliksiz, kırılabilir ve savunmasız stajyerler olan çoğunluğun onlara baktıkça ne gördüğünü anlatıyor. Dibin de altının olduğunu görmek, bu insanların öz-saygılarından geriye ne kalmışsa kurtarıyor. Üstüne "milliyetçilik onlara batmakta olan ya da çoktan mevta olmuş öz-saygıları için hayalleri süsleyen bir can simidi sağlıyor" diyor.

Meselenin bir diğer yanı ise bunca ayıbbı örtecek cinsten olmasa da sanırım daha anlaşılabilir. Ulaşım araçlarında, yürürken, bir mekanda otururken 'onları' gördüğümüzde yüzümüzde belirgin anlama gayretinin, ürkekliğin ya da kötüsü, mesafeyi korumakta ısrar eden nefretin sebebini ise şöyle açıklıyor Bauman: "Mahallelerimizde, şehrin caddelerinde ya da iş yerlerinde birlikte yaşadığımız insanları sıradan bir şekilde dost ya da düşman olarak ayırırız. Hangi kategoriye koyarsak koyalım, onlara nasıl davranacağımızı ve ilişkilerimizi nasıl idare edeceğimizi iyi biliriz. Oysa yabancılarla dair bilgimiz onların hareketlerini okuyamayacak ve uygun tepkiyi ortaya koyamayacak kadar azdır."

Bauman, paleoantropolojik bulguların, bugün yaşayan herkesin Afrika kökenli olduğunu söylediğini hatırlatıyor. Sınırların çizilmesiyle gelinen nokta bu.

Kapımızdaki Yabancılar, Zygmunt Bauman, çev:

Emre Barca, Ayrıntı Yayınları, 2018.

Emir Ali Türkmen: Türkiye solu Kemalizm’i desteklerken Kürtler ayrıldı

Dipnot Yayınları Genel Yayın Yönetmeni Emir Ali Türkmen ile konuştuk. Türkmen, “Kürtler, 70’lerin ikinci yarısından sonra Türkiye solunun bölünme macerasına dahil olup birleşik mücadeleden uzaklaştılar ve kendi örgütlerini kurarak taleplerinin tanınması yolunda mücadelelerine devam ettiler. Bunda Kemalizm’in sadece Türk aydınını etkilemekle kalmayıp, Türkiye sosyalist hareketinin ezici çoğunluğuna da az ya da çok nüfuz ederek onun Kürt sorununa bakışını belirlemesinin payı büyüktür” dedi.

Soner Sert soner_sert17@hotmail.com

“Dipnot Yayınları, yaşadığımız dünyada toplumsal süreçleri belirleyen eşitsizlikçi-tahakkümcü sistemlerle arasına eleştirel bir mesafe koymayı niyet edinmiş metinleri yayımlamanın yanı sıra, daha eşit, daha adil, daha özgür bir yarının bilgisini bugünden kurmak ve yaşamda karşılıklarını üretmek yolunda çaba harcayan yazar ve okurların bulunduğu bir yayın pratiği olmayı amaçlıyor.” şiarıyla 2000’den beri varolan, siyasi bilimlerden sosyolojiye, antropolojiden polisiye edebiyata, pek

çok alanda üretim yapan Dipnot Yayınları’ndan Emir Ali Türkmen ile bu yayınevinden çıkan “Sosyalist Solun Kaynakları” isimli çalışmalarını konuştuk.

Bilindiği gibi Emir Ali Türkmen, Selahattin Demirtaş’ın ilk öykü kitabı “Seher”in de yayımcısı... “Seher”i hep yazarından, eleştirmenlerden, gazetecilerden ve siyasetçilerden dinledik. Ancak hiç yayımcısı ile bu konu üzerine konuşan olmadı.

Cephenin en gerisindeki ismi, Emir Ali Türkmen'i dinliyoruz...

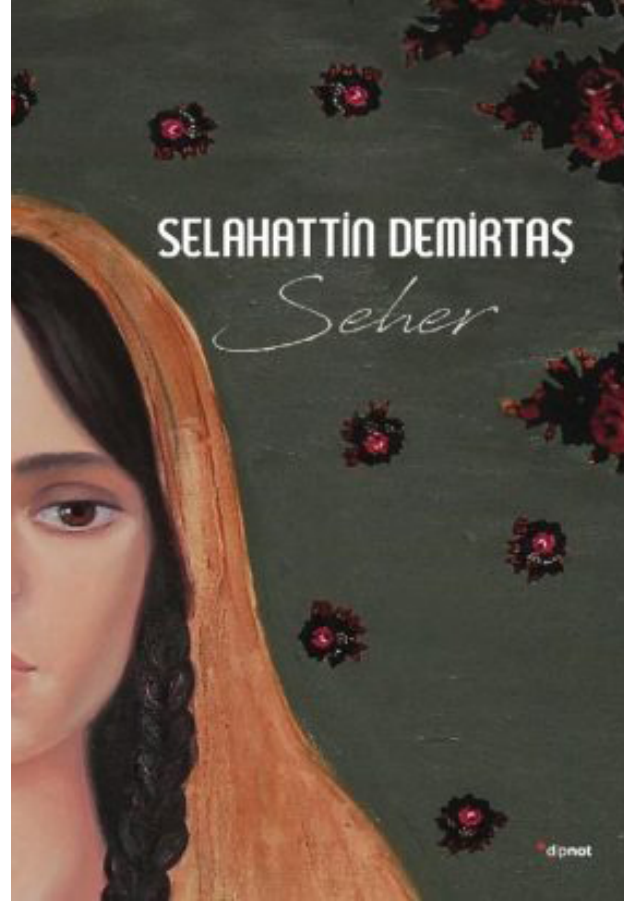
Klasik olarak başlayalım. Emir Ali Türkmen kimdir?

Aslında biz editörler, tıpkı terziler gibi, kendi söküğümüzü dikemeyenlerdeniz. Yayıncılıktaki serüvenim 12 Eylül'den sonra, 1987 senesinde diktatörlük sonrası yeniden canlanan bir ortamda başladı. Ağırlıklı olarak üniversitelerden ayrılan hocaların muhiti olan, onların yaptığı çevirilerle yürüyen Ankara'daki Verso Yayınları ilk durağımdı. Bu dönemde yayıncılık faaliyetiyle beraber insan hakları mücadelesinin de içinde olmaya çalıştım. Uzun süre (1987- 2004 yılları arasında) İnsan Hakları Derneği'nde faaliyet yürüttüm, yöneticilik yaptım. Verso'dan sonra ise hayatımda uzunca sayılabilecek bir dönem (16 yıl), İletişim Yayınları'nda çalıştım. Son 13 yıldır bu yolculuğum Dipnot Yayınları'nda devam ediyor.

Dipnot Kitap, siyasetten sosyolojiye, antropolojiden polisiye edebiyata kadar pek çok alanda üretim yapan bir yayınevi olma özelliği taşıyor. Ancak Dipnot'un geniş kitlelerce bilinirliğinin artmasına temel olan sebep Selahattin Demirtaş'ın "Seher" isimli öykü kitabını basması ile oldu. Biz bu süreci hep Demirtaş'tan dinledik. Sizin cephenizden bakınca süreç nasıl ilerledi? Meselenin siyasi yönünden bağımsız olarak söylersek tutsak edilen bir yazar ile yayıncı arasındaki süreç nasıldı?

Dipnot henüz genç bir yayınevi... Böyle söylerken, "genç" olmanın bütün müspet anlamlarını çağırıyorum buraya. Zira farklı dizilerden ürettiğimiz yayın sayısı 300'ü aşmış durumda. Kataloğumuzda siyaset felsefesinin ikonik isimleri, Türkiye'de sosyal teorinin en güzide isimleriyle birlikte kataloğumuzda yer aldılar. Sol hareket içinde de, genel geçer söylemin berisine düşmüş, ana caddenin kenarında gezinen başlıklar ve yazarlar özel olarak ilgi odağımız oldu hep.

Böylesi bir yayıncılık perspektifi açısından Selahattin Demirtaş ve "Seher" bizim için biçilmiş kaftandı adeta. Nitekim sizin de belirttiğiniz üzere, geniş okur kitlelerince tanınırlığımızı büyük katkıları oldu "Seher" in. 2017'nin en çok satan, hakkında en çok yazılan ve konuşulan kitaplarından biriydi.

Seher, Selahattin Demirtaş, Dipnot Yayınları, 2017

"Seher"deki öyküler, cezaevinden, Selahattin Bey'in el yazısıyla ve üzerlerindeki "görölmüş-tür" damgasıyla dışarı çıktılar. Gelen öyküler yayınevindeki teknik hazırlıklardan sonra yeniden yazarına iletildi. Öykülerin cezaeviyle yayınevi arasındaki bu gelgitleri birkaç kez daha tekrar etti. Tabii bu süreçte birçok insanın emeği var ama Başak Hanım'ın ve avukat arkadaşların özel bir yeri olduğunu düşünüyorum. Ama asıl önemli, karşınızdaki, Selahattin Demirtaş gibi önemli ve editoryal önerilere açık bir yazar olunca biz editörler açısından kitabı yayıma hazırlamak çok daha keyfli oluyor.

'SOL'UN FARKI DEĞİŞTİREBİLECEĞİNE OLAN İNANÇTIR'

Siz yayıncılığın dışında kitap hazırlayıp, metin üzerine çalışan bir yazarınız aynı zamanda... Türkiye Solundan Portreler kitabını hazırlarken, isimleri neye göre belirlediniz? Tarihe not düşmek veya arşiv hazırlamak dışında, bir okuyucu olarak benim hissettiğim şey, yazıların genel bir değerlendirme

niteliği taşımasıydı. Nasıl bir yol izlediniz?

Solu diğer ideolojilerden farklı kılan vasfı, onun toplumun, tarihin, doğanın, insanın değişebileceğine/değiştirilebileceğine olan inancıdır. Sol, insan doğası diye anılan ve bireyciliği-rekabeti ön plana çıkaran anlayışı kabul etmez, hâlihazırda “olana”/hüküm sürene riayet etmez; bu dünyayı, var olanı değiştirmeyi, kendi kaderini belirleme iradesini hâkim kılmayı, yetenekleriyle ve “imkânlarıyla” birlikte insanın değişimini öngörür, bu uğurda mücadele eder. Bu vasıfları taşıyan bir dünya görüşünün Türkiye’deki serüvenine ışık tutmak bizi bu çalışmayı yapmaya kıışkırtan temel nedendir. Sosyalist hareketin Türkiye’deki politik-entelektüel birikiminin solla temas eden veya kadro düzeyinde onu taşımaya meyyal genç kuşak tarafından yeterince bilinmediği göz önünde bulundurulduğunda, eldeki malzemenin kuşaklar arası ortak hafızanın kurulmasına mütevazı bir katkı olacağını düşündük.

Dolayısıyla seçtiğimiz isimler sosyalist hareketin kendine mahsus özellikleri olan kurucu kadrolarından hareketin genel yönelimine ciddi etkileri olan tarihsel kişiler... Nitekim sosyalist soldaki tartışma ve ayrışma başlıkları büyük ölçüde bu isimlere dayanır. Sosyalist soldaki hareketler kökenlerini bunlara ilişitirir. Hatta sol hareketler kendi çizgilerini bu kişiliklere atıfla ilan ederler: “Mihriciler”, “Aybarcılar”, “Borancılar”... Ayrıca kitapta sol hareketin yönelimine etkisi bakımından zayıf görünse de özgül ağırlıkları dikkate alınarak böyle bir çalışmada muhakkak içerilmesi gereken isimlere de yer verdik elbette.

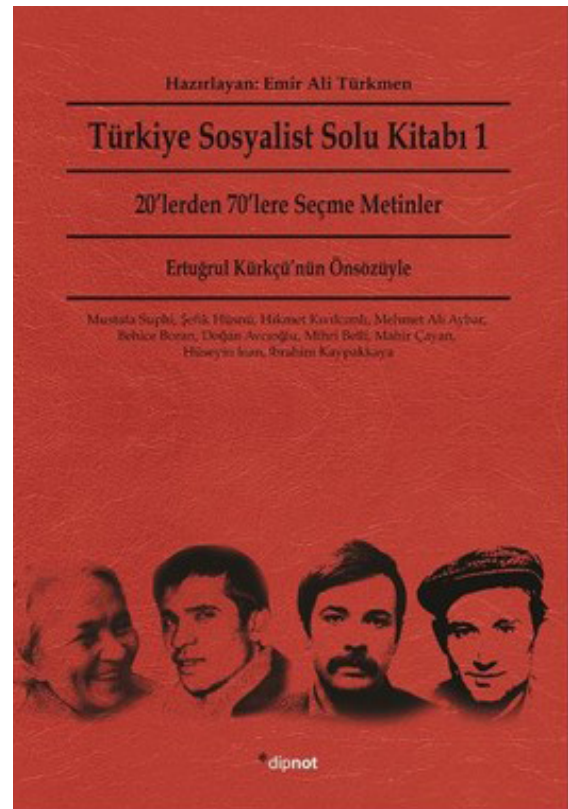
Kitapta içerilen metinler açısından şu iki noktanın bu metinleri özel kıldığını düşünüyorum. Birincisi portre yazarlarının bu isimler üzerine sistematik bir çalışma yapmış olmaları, tabiri caizse “mütehassıs” olmaları. İkincisiye, Türkiye sosyalist hareketinin tarih yazımında görünmez kılınmış tarihsel kişilikleri görünür kılarak solun kendi hafızasıyla eleştirel bir hesaplaşma yaşamasına imkân veriyor olmasıdır. Bu coğrafyada yaşamış ve mücadele etmiş olan Paramazları da “bizim tarihimiz”e içermesidir. Nihayetinde Türkiye sosyalist hareketinin politik ve entelektüel akışının solun değişik siyasi eğilimlerinden simalarını derli toplu bir biçimde çerçevesini çizebildik diye düşünüyorum.

İki ciltten oluşan Türkiye Sosyalist Solu Kitabı ise sizin de belirttiğiniz gibi “Türkiye sosyalist solunun tarihi bu topraklarda, teorik, politik

ve entelektüel cesaretin tarihidir” cümlesinin hakkını veren bir araştırmamanın ürünü... İlk kitap 1924’ten başlayıp 1974’e kadarki süreyi kapsarken, ikinci kitap 1974’ten 1980’e kadarki süreci ele alıyor. İki dönemin arasındaki farka bakınca, ilk dönemde kahramanların ağır bastığını söylemek mümkünken, ikinci dönemde ayrılarak çoğalan yapılar öne çıkıyor. Sizce Türkiye sosyalist solundaki bu fark neyden kaynaklanıyor?

Türkiye solunun her dem kendine ait bir âlemi, bir “hayatı” olmuştur. Zengin bir fikri geleneğin üzerine oturmuştur. Toplumsal bir meşruiyet büyük bir etki ve kitleselliğe ulaştığı dönemler baz alındığında “tarihsel veri” değeri de yüksektir. Yenilgi dönemlerinde bile kendi kimliğiyle varolduğu bir hayat alanı inşa edebildi. Her zaman bir derdin, bir arayışın peşinde oldu. İğne ile kuyu kazmaktan vazgeçmedi.

Türkiye toplumunun 1960 sonrasında girdiği yeni dönem, genel olarak devlet-toplum ilişkilerini belirleyen iktidar pratiklerinde önemli dönüşümlerin yaşandığı bir dönem oldu. 1970’ler solun

Türkiye Sosyalist Solu Kitabı-1, hazırlayan: Emir Ali Türkmen, 608 syf., Dipnot Yayınları, 2013.

kitleselleşerek toplumsal bir meşruiyet kazandığı önemli bir tarihsel uğrak. Doğal olarak bunda dünyadaki anti-emperyalist mücadelelerin başarısının, ezilen ulusların emperyalizmi birçok bölgede geriletmiş olmasının da rolü vardı. Küba'dan Vietnam'a, Angola'dan Mozambik'e, Cezayir'den Filistin'e dünyanın değişik bölgelerindeki devrimci/sol yönelimli mücadeleler Türkiye solu için moral ve esin kaynağı oluyordu.

Bu dönemin ayırt edici yanı ise, bana göre, silahlı mücadelenin hareketin gündemine girmesiyle birlikte devletin cepheden karşıya alınmasıdır. Bu uğrakta hareket kendisini hem bağımsız bir özne olarak topluma önermiş hem de resmi ideolojiyle arasındaki fiziksel mesafeyi açmıştır. Fikrî-teorik tartışmaların programatik arayışlar ekseninde zirve yaptığı bir döneme tekabül eden 60'larda hem eski tüfeklerin hem de sosyalist aydınların ve akademisyenlerin muteber oldukları bir ortam söz konusu. Tek tek grupların kendi açılarından programatik bir netliğe vardıkları ve eyleme geçtikleri 1974 öncesi ve sonrasını iki ayrı dönem olarak kategorize edebiliriz. Aralarında kimi süreklilikler olsa da sosyalist gelenekten filizlenen yapılar artık farklı raylarda yürüyorlardı. Aydınlar ve eski tüfekler bu muteber statülerini kaybettiği her çevrenin kendi dergisini çıkardığı ve görüşlerini kolektif yazılar üzerinden imzasız metinlerin yayınladığı bir sürece geçilmiştir. 70'lerden itibaren, hareketin kendisini bu dönemin reddi-eleştirisini üzerinden kurmasının bunda payı var.

Kürdistan Sosyalist Solu Kitabı ise Kürt Hareketinin geçirdiği evreleri, devrimci şahsiyetlerden örgütlere, bütün boyutlarıyla ele alıyor. Kürt ulusal sorununu sosyalist Kürtlerin teori ve pratikleri bağlamında ele alma süreci nasıl gelişti? Kitabı hazırlayan kişi olarak, ele aldığınız örgütleri ve kişileri düşündüğünüz Kürdistan sosyalist solunda "gelenek" meselesini nasıl yorumlarsınız?

Bu diziden çıkardığımız kitaplarda Kürdistan sosyalist solu için ayrı bir başlık belirlememizin temel ve tarihsel önemde bir yeri olduğunu düşünüyorum. Türkiye'de sosyalist solun tarihine değgin çalışmalar "solun genel tarihi" olarak işlenir. Tam da burada Kürdistan solu için ayrı bir başlık açmanın ideolojik ve metodolojik açıdan doğruya işaret ettiğine kaniyiz. Bu kitabın ise şimdiye kadar Kürdistan solunun bütünü hakkında en derli toplu kitap olduğunu düşünüyoruz.

Kürdistan solunu ayrı bir kitap yapmamızın ikin-

ci bir nedeni Kürt sorununun sınıfsal bir sorun olmanın ötesinde ulusal bir karakter taşıdığı gerçeğidir. Ülkemizde, bu tarihsel kesitte solu bölünmeye götüren Türkiye tahlilleri, devrim stratejileri ve bunlar üzerinden inşa edilen toplumsal yapı analizlerinde tartışmaların ve eylemsel süreçlerin aktif parçası olan Kürtler, 70'lerin ikinci yarısından sonra Türkiye solunun bölünme macerasına dahil olup birleşik mücadeleden uzaklaştılar ve kendi örgütlerini kurarak taleplerinin tanınması yolunda mücadelelerine devam ettiler. Bunda Kemalizm'in sadece Türk aydınını etkilemekle kalmayıp, Türkiye sosyalist hareketinin ezici çoğunluğuna da az ya da çok nüfuz ederek onun Kürt sorununa bakışını belirlemesinin payı büyüktür. Türkiye solu Kemalizm'in "modernleştirici, merkezîyetçi, ulus-devlet kurucu projesini" büyük ölçüde desteklemiştir.

Sosyalist solun Kemalist ideolojiyle siyasal akrabalık kuran büyük bir kesimi Kemalizm'in meşruiyet sınırları içerisinde kendisine çıkış yolu aramıştır. Oysa bu dönemde Kürt sosyalistleri kurdukları örgütlerle, Kürtlerin varlığının inkârı üzerine inşa edilen Kemalist ideolojiyle cepheden hesaplaşmaya girişerek Türkiye solunun şovenizmin etkisinden kurtulması gerektiğine vurgu yaparak kendi yolunu belirledi. Bu kitapta Kürdistan sosyalist hareketini teşkil eden tüm bu siyasal

Türkiye Sosyalist Solu Kitabı 2, hazırlayanlar: Emir Ali Türkmen, Ümit Özger, 672 syf., Dipnot Yayınları, 2018.

22. Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü Bekir Dadır ve Devrim Horlu'ya verildi

Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü sahiplerini buldu. Bekir Dadır ve Devrim Horlu ödülü paylaştı.

Bu yıl 22. kez düzenlenen Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü M.Kadri Sümer, Ahmet Günbaş, A. Zeki Muslu, Hidayet Karakuş ve Halim Yazıcı'nın oluşturduğu seçici kurul tarafından yapılan toplantıda sahiplerini buldu.

Ödüle, “Çöl Bahçivani” adlı dosyasıyla Bekir Da-

dır ve “Boşluklara Doğru” ile Devrim Horlu layık görüldü.

Çağın Özbilgi ise “Gösterişten Uzak Arınma” adlı dosyası ile başarı ödülünün sahibi oldu.Ödül töreni 20 Haziran 2018 tarihinde saat 19:00 da Ali Rıza Ertan heykeli önünde gerçekleşecek.

Semih Gümüş: Yayıncılar çeviri kitaptan uzak duracaklar

Anıl Mert Özsoy aoszoy@gazeteduvar.com.tr

Yazar, eleştirmen ve yayıncı Semih Gümüş ile ekonomik göstergelerin yayıncılığa olan etkilerini konuştuk. Gümüş, “Yabancı bir yazarın kitabını alıp yayımlarken Dolar ya da Euro ile ödeme yapılıyor. Son beş yıl içinde döviz yüzde 150 arttığına göre, az önce dediğim nedenlerle çeviri kitap yayımlamanın bedeli çok yüksek. Yayınevleri bu durumu aşabilmek için yerli yazarların telif kitaplarını yayımlamaya daha çok yakın duracaktır” dedi.

Türkiye’de seçime günler kala yaşanan kur piyasasındaki dalgalanma birçok sektörü etkiledi. Dövizdeki artışla birlikte en çok etkilenen sektörlerden biri de yayıncılık oldu. Ani artışların kağıt, matbaa ve telif bedellerini ciddi oranda etkilediğini belirten ve sosyal medya üzerinden yaptığı açıklamalarla gündem olan yazar, eleştirmen ve yayıncı Semih Gümüş’le, krizin boyutlarını, dağıtım alanındaki sorunları, kağıt fiyatlarındaki yükselişin satışlara etkisini ve telif meselesini konuştuk. Okuru dört büyük tehlikenin beklediğini ve yayıncıların bir araya gelip ortak çözümler üretme becerisine sahip olmadığını vurgulayan Gümüş, “Bu toplumun bir dayanışma kültürü var mı? Olduğu söylenir ama yalandır. İçerde hukuksuz yere tutulan yazarlar ve gazeteciler arasında sağlam bir ayırım yapan siyasal kültürü var bu toplumun. Kendini solda gören örgütler, gruplar ve tek tek insanlar sözgelimi Ahmet Altan ve Memet Altan ile bir dayanışma içinde görünüyor mu?” dedi.

Sosyal medyada gündem olan açıklamalar yaptınız. Maliyetlerin yüzde elli arttığına işaret ettiniz. Öncelikle bu artıştan bahseder misiniz? Hangi kalemlerde artış var?

Şöyle bir karşılaştırma yaptım: Tam beş yıl önce başlayan Gezi Direnişi sırasında, herkes hatırlar, dolar 1,90 liraydı ve birkaç kuruş artışı hükümet tarafından Gezicilere dönük bir eleştiri konusu edilmişti. Bugün aynı dolar 4,70 dolaylarında. Demek ki yüzde 150 artmış durumda. Bu arada kitap yayıncılığı bundan nasıl etkilendi? Basit biçimde söylersek, aynı olumsuzluktan yüzde 150 oranında etkilendi. Çünkü yayımladığımız kitapların ve dergilerin bütün girdileri, kâğıt, karton, matbaa mürekkebi, tutkal, iplik ve kullanılan makineler ithal, yani dövize bağlı. Demek ki beş yıl önce yayımladığımız bir kitabın maliyeti 10 liraysa, bugün 25 lira. Oysa beş yıl önce yayımlanan o kitabın kapak fiyatı 12 lirayken bugün ancak yüzde 50 dolayında artarak yaklaşık 18 lira olabiliyor.

Hatta biz beş yıl önce yayımladığımız pek çok

kitabı, hiç fiyat artışı yapmadan, o beş yıl önceki fiyattan satıyoruz. Kapak fiyatını daha çok artırmıyor yayıncı. Nedenleri belli. Bu arada yabancı yayınevlerine ödenen yayın hakkı, çeviri telif ücreti, ajans komisyonu gibi öteki maliyetleri de eklersek, yaklaşık 1000-1500 adet basılan bir kitabın hiç para kazanamayacağını, o kitapların pek çoğu aynı zamanda basıldığı kadar da satılmadığı için, zarar ederek yayımlandığı ortaya çıkar. Yayımlanan kitapların ezici çoğunluğu da zaten 1000-1500 adet basılıyor. Durum çok açık değil mi?

‘YAYINCILAR ÇEVİRİ EDEBİYATTAN UZAK DURACAK’

Çeviri edebiyatın artan kurdan etkilendiğini söylüyorsunuz. Bu durumla ilgili ne gibi tedbirler alacaksınız?

Yabancı bir yazarın kitabını alıp yayımlarken Dolar ya da Euro ile ödeme yapılıyor. Son beş yıl içinde döviz yüzde 150 arttığına göre, az önce dediğim nedenlerle çeviri kitap yayımlamanın bedeli çok yüksek. Ve bilinmesi gerekir ki, Türkiye’de yayımlanan kitapların yüzde 51’i çeviri. Demek ki durum iyice sorunlu. Yayınevleri bu durumu aşabilmek için yerli yazarların telif kitaplarını yayımlamaya daha çok yakın duracaktır. Örneğin 2018 yılı bittiği zaman, yayımlanan bütün kitaplar içinde çeviri kitapların oranının ne kadar düşmüş olduğuna bakmak ilgi çekici sonuçlar verebilir.

Türkiye’de kağıt sıkıntısı olduğu konuşuluyor. Bunun ne gibi yaptırımları olabilir?

Kâğıt sıkıntısının bir nedeni kurun bu durumu. Bir başka nedeni de dünyadaki kâğıt üreticilerinin Türkiye’ye ayırdıkları kâğıt miktarındaki kısıtlamaları. Son aylarda ciddi bir kâğıt sıkıntısı var. Sürekli kullandığımız bazı kâğıtları bulmakta güçlük çekiyoruz, bazen de yayımlanacak kitabın basılması gecikiyor. Türkiye’nin dünyadaki itiba-

rının yerlerde sürünmesi de bunun nedenlerinden.

Bir kâğıt karaborsasından söz edebilir miyiz?

Bizim ilkençlik yıllarımızda enflasyon yüzde 150 dolaylarındayken en çok karaborsası yapılan ürünlerden biri kâğıttı. Bugün yüzde 10-12 enflasyon oranları varken kâğıdın karaborsasının yapılacağını sanmam. Kâğıt çok pahalı bir ürün, altın değerinde. Hacmi de büyük. Büyük kâğıt ithalatçılarının sayısı çok değil. Onlar bundan daha çok kazanmanın yollarını gene de biliyorlardır elbette. Öte yandan bu koşullarda küçük kâğıtçıların ayakta durması da çok zor. Küçük kâğıtçılarla konuşursanız, ne durumda olduklarını anlatırlar.

OKURU BEKLEYEN 4 TEHLİKE

Yükselen fiyatların satış fiyatlarına yansımadığını belirtiyorsunuz. Peki okuru bekleyen tehlikeler nelerdir?

Okuru bekleyen dört tehlike var: 1. Yayımlanan kitapların sayısında azalma olacaktır. 2. Kitap ve dergi fiyatları ister istemez artacaktır. 3. Pek çok

yayınevi, özellikle büyük yayınevleri artık çoksa-tan kitaplara öncelik verirken nitelikli kitaplardan uzak duracaktır. Yeni ve genç yazarların kitaplarını yayımlaması da zorlaşır. 4. Bütün bunlar da yoksullaşmış kültür hayatımızı biraz daha aşağı iter.

Zorunlu nedenlerle yayımladığımız derginin fiyatını artırdığımız zaman eleştirenler oluyor. Bu durumu bildikten sonra ayın eleştiri yapılabilir mi? Kültür yayıncılarının sorununu okurun da paylaşması gerekir. Ben de bir okur olarak böyle düşünüyorum. Hep denir ya, sözgelimi beş dakikada tüketilen bir hamburger fiyatı bizim dergimizin fiyatından fazla. Dergiye verdiğiniz para ayda ya oda iki ayda bir kere. İnsaf değil mi. Bu örnek size anlamsız mı geliyor? Dergimizin bir sayısı kırk yıl sonra bile okunabilir.

D&R'ın Turkuvaz Grubu'na satılması ile birlikte yayınevlerine olağandışı iadelerin yapıldığı konuşuluyor. Bu durumu nasıl yorumluyorsunuz?

Yüz elli mağazası olan büyük bir kitabevi zinciri bir başka şirkete devredilirken stoklarını yeniden düzenleyecektir. Bu kaçınılmaz. Yapılan iadeler asıl olarak bundan kaynaklanıyor. Şimdilik bunun ötesine geçen acayip bir iade sorunu görülüyor. Ama belli olmaz elbette.

Değişen yönetim ile birlikte bir politik tavır söz konusu olabilir mi?

Olursa saçmalık olmaz mı? Yüzlerce milyon lira vererek satın aldığınız bir şirketi politik nedenlerle başarısızlığa sürükleyebilir misiniz? Yaptığınız iş ticaret. Alıp satıyorsunuz. Kaldı ki D&R uzun zaman içinde oluşmuş önemli bir marka. Onu harcayıp yok ederseniz satın almak için ödediğiniz para da çöpe gider. Akli başında hiç kimsenin bunu yapacağını sanmam. Ama burası Türkiye, demek istemiyorum.

'EN ÖNEMLİ SORUN DAĞITIM'

Yay-Sat dağıtım ağındaki pastanın büyük parçasının sahibi ve yayıncılar dağıtım sorunu yaşayacaklarını iddia ediyorlar. Olası bir alternatif ne olabilir?

Yayıncılık dünyasının en önemli sorunu dağıtımdır. Dağıtım sorununun çözülmesinde son elli yılda bir adım bile atılamadı. Ama kitaplar YaySat tarafından dağıtılmıyor. Dolayısıyla YaySat'ın el değiştirmesi dağıtım sorununa ek bir yük getirmez. YaySat ve Turkuvas Dağıtım şimdi aynı elde olduğuna göre, bu değişimin dergi dağıtımında bazı sorunlar çıkarabileceğiyse düşünebiliriz elbette. Artık tam bir tekel var. Ama bu tekel iki kat büyümüş olmayacak. Çünkü YaySat ile Turkuvas Dağıtım'ın dağıtım alanı büyük ölçüde örtüşüyor. Dolayısıyla YaySat'ın Turkuvas Dağıtım'a eklenmesi iyi bir satın alma sayılmaz. Dağıttığı gazetelerin ve dergilerin sayısı artacak ama, gazete satışları da çok düşmüş durumda. Bu işte 2+2 ancak 3 eder. Umarım yapılan işin ticaret olduğunu da bu arada unutmazlar.

'YAYINCILAR ORTAK ÇÖZÜM ÜRETME BECERİSİNE SAHİP DEĞİL'

80'li yıllarda birçok yayınevi ve yayıncı bir araya gelerek Punto Dağıtım'ı kurdu. Bugün baktığımızda yayıncılar arasında bir dayanışma, ortak karar alma, yeni alternatifler

üretme gibi durumlar söz konusu mu?

Sanmıyorum. Yayıncılar bir araya gelip ortak çözümler üretme becerisine sahip değil. Ne yazık ki böyle. Bu toplumun bir dayanışma kültürü var mı? Olduğu söylenir ama yalandır. İçerde haksuz yere tutulan yazarlar ve gazeteciler arasında sağlam bir ayırım yapan siyasal kültürü var bu toplumun. Kendini solda gören örgütler, gruplar ve tek tek insanlar sözgelimi Ahmet Altan ve Mehmet Altan ile bir dayanışma içinde görünüyor mu? Öte yandan dağıtım zor, büyük sermaye gerektiren, kâr oranı düşük bir iş. Denenmiş girişimler hep çok sınırlı kalmıştır.

24 Haziran seçimlerinin ardından ne gibi değişiklikler olabilir?

24 Haziran'dan sonra kurun ne olacağını bilmek zor. Belirsizlik ortadan kalkınca kısa vadeli ama sınırlı bir iyileşme görülebilir. O da çok geçmeden tersine döner. Çünkü bu ülkenin batık ekonomisinin göreceği karanlık dip daha görülmedi. Durum iyi değil. Toplumsal ve siyasal hayatta görece bir iyileşme konusundaki ümidimizi elbette canlı tutuyoruz. Biz bugüne dek hep ayakta kaldık, dik durduk.

Nihilizmin krallığında kahraman ne anlama geliyor?

Günümüz kahramanının anlam değişimleri ve nedenlerini tartışan bir kitap, “Kahramanlık Patolojisi ‘Toplu Katliam ve İntihar’”. Franco “Bifo” Berardi’nin bu metni Nalan Kurunç’un başarılı çevirisiyle, Otonom Yayıncılık tarafından basıldı. Kitap, günümüzde daha çok kahramanlığın “suça” yönelik değişen anlamını sorgularken, şimdilerde bireyin nasıl distopik bir ortamda varlık savaşı verdiğini de hatırlatıyor. Metin boyunca karamsar bir hava olduğundan söz edebiliriz ancak Berardi kitabın sonlarında doğru çıkışın olabirliğinden bahsetmeyi es geçmiyor.

Emek Erez emekerez@gmail.com

Kahraman kelimesinin sözlük anlamına baktığımızda “savaşta yiğitlik ya da tehlikeli bir durumda yararlık gösteren (kimse)”, “alp”, “yiğit” gibi karşılıklarla ifade edildiğini görüyoruz. Üzerine düşündüğümüzde de zihnimizde bu kelimenin genellikle olumlu anlamlar içerdiğini

fark ediyoruz. Masallardan, mitolojik öykülerden tanıdığımız kahraman figürü, insanlığın başı ne zaman sıkışsa bir yerlerden gelip onu kurtaran, bazen metafizik anlamlar da taşıyabilen bir yan barındırır. Kısacası kahramanlar hakkında ilk algımız bireyin tehlikeye düştüğünü hissettiği an-

larda belirip kurtarıcı misyonu taşıyan bir yerde durur. Peki, günümüzde kahraman ne anlama geliyor? Kötülükleri kovan anlamını artık karşılıyor mu? Karşılıyorsa da neden?

GÜNÜMÜZ KAHRAMANINI TARTIŞAN KİTAP

Günümüz kahramanının anlam değişimleri ve nedenlerini tartışan bir kitap, “Kahramanlık Patolojisi ‘Toplu Katliam ve İntihar’”. Franco “Bifo” Gerardi’nin bu metni Nalan Kurunç’un başarılı çevirisiyle, Otonom Yayıncılık tarafından basıldı. Kitap, günümüzde daha çok kahramanlığın “suça” yönelik değişen anlamını sorgularken, şimdilerde bireyin nasıl distopik bir ortamda varlık savaşı verdiğini de hatırlatıyor. Metin boyunca karamsar bir hava olduğundan söz edebiliriz ancak Berardi kitabın sonlarında doğru çıkışın olabilirliğinden bahsetmeyi es geçmiyor. Umut etmemeyi salık veriyor ama bunun anlamı karalar bağlayıp oturmak anlamına da gelmiyor.

FINANS KAPİTALİZMİ ÇAĞINDA İNTİHAR

Berardi, intihar olgusunun “finans kapitalizmi” çağındaki anlamını âdeta didik didik ediyor. Kapitalizmin insanları “nihilizmin krallığında” yaşamaya hapsedmesini, güvencesizliği, yalnızlığı, zorbalığı ve tüm bunlar karşısında “suçun” ne olduğunu tekrar sorguluyor. Berardi’nin daha başta söylediği cümle aslında kitabın tamamında etkisini hissettiriyor: “Geleneksel seri katiller ya da başkalarının acısını çekici bulan ve insanların öldüğünü görmekten zevk alan gizli sadist psikopatlar umurumda değil. Asıl tek başına acı çeken ve ardından suç işleyen insanlarla ilgileniyorum, zira bu yüzden suç işlemek, onların hem psipokat şöhret duygularını tatmin etmenin hem de içinde buldukları cehennemden intihar ederek kurtulmanın bir yolu”.

Yazarın kaygısı bu insanların suçunu meşrulaştırmak değil, Berardi günümüz insanının yaşam koşullarını sorgularken, gösteri ve gerçekliğin birbirinden ayırt edilemediği, güvencesiz, yüz yüze ilişkinin ortadan kalktığı noktada, bireyin girdiği varlık krizinin nelere yol açabileceğinden bahsediyor bir bakıma. Bu nedenle video oyunları, filmler, bilgi akışının bu kadar hızlı oluşu, insanların çalışma koşullarının yan yana olmaktan uzaklaşıp, daha çok bilgisayar ağları üzerinden yürüyen bir duruma evrilmesi, emek kavramının anlamının değişmesi gibi pek çok sebebi konu ediyor kitap boyunca.

ÖLÜM GÖSTERİSİNİN PARÇASI OLMAK

İntihar saldırılarını, toplu katliamları devamlı yaşayan bir dünyada varlık mücadelesi veriyoruz. Berardi, bu tarz eylemleri gerçekleştirenleri de taşıyor metnine. Bu insanların ortak özelliği genellikle katliamı gerçekleştirdikten sonra intihar etmeleri. Yani eylemi gerçekleştirenler, birilerinin varlığına son verirken, kendilerini de bu ölüm gösterisinin parçası hâline getiriyorlar. Kitapta ayrıca bu insanların arkalarında nedenlerini açıklayan metinler bıraktıklarına değiniliyor. Geride kalan metinlerin, yazarın günümüz insanının içerisinde bulunduğu krizle ilgili söylediklerini desteklediğini görüyoruz. Örneğin; Pekka Erik Auvinen adlı on sekiz yaşındaki bir gençten söz ediliyor.

Auvinen ardında bir manifesto bırakıyor ve gösterisini medyatik hâle getirmek için elinden yapıyor, youtube gibi kanallardan videolar yayınlıyor, “insanlık abartılıyor” baskılı bir tişörtüyle fotoğraflar çekiyor. Ve Jokela adlı bir okula dalarak dokuz öğrenciyi öldürüyor sonunda kendisinde intihar ediyor. Aslında burada bir film gibi gösteri ve gerçekliğin iç içe geçmesine tanıklık ediyoruz. Devamlı rekabetin teşvik edildiği, geleceğin belirsiz olduğu bir ortamda Auvinen görünmek istedi belki de. Yok sayılmanın hiçliğine karşı, bir varlık gösterisi bile olabilir bu tarz eylemler. Ancak bunun ötesinde Berardi başka bir şeye dikkat çekiyor, gösterisel medya çağında “suçun” başkalaşımına.

Bu da bir şekilde yeni bir “kahramanlık” olarak karşımıza çıkıyor ancak burada başta bahsettiğimiz aksine bir kahramanlık durumuyla karşılaşmıyoruz, burada kahraman insanlığın kurtarılmasını değil yok edilmesini salık veriyor. Bıraktığı manifestoda Auvinen; “Her insanın hayatı önemli ya da korunmaya değer değil. Sadece üstün nitelikli (zeki kendini bilen iradeli) bireyler hayatta kalmalı, kalitesiz (aptal, zayıf fikirli, iradesiz) insanlar ise ölmeli...” şeklinde cümleler kuruyor. Bununla birlikte metnin sonunda, “Ölmeye hazırım çünkü haklı, adil ve doğru olduğumu biliyorum... Kaybetsem de, savaş yalnızca kötü olarak anılsa da... Uzun ve mutsuz bir hayat yaşamaktansa dövüşerek ölmeyi tercih ederim...”

Bu benim savaşım: İnsanlığa, devletlere ve dünyanın kıt akıllılarına karşı verilen tek kişilik bir savaş! Dünyanın pisliğine af yok! İnsanlık abartılıyor doğal seçilimi en uygun olanın hayatta kalmasını sağlamanın zamanı!” Bu metinde dikkat çeken iki unsur var, birincisi Auvinen dünyada mutsuz bir hayat yaşayacağına inanıyor, yaşamı belirsiz, yaptığını meşru bir karşı çıkış olarak görüyor, ikincisi doğal seçim ve sosyal Darwi-

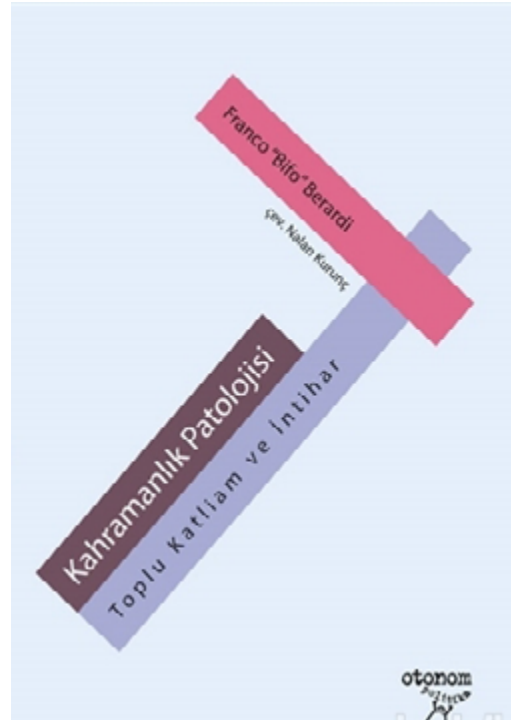

nizm vurgusu. Buradaki kahramanlık bildiğimiz anlamının dışına çıkıyor, onun eylemi bir açıdan bireysel bir kendini gerçekleştirme biçimine de işaret ediyor. Kitapta buna benzer farklı açılardan değerlendirilen çok farklı örneklerle karşılaşıyoruz. Berardi filmleri, kitapları, bilgisayar oyunlarını işin içerisine katarak bu yeni tür kahramanlığı değişik açılardan ele alıyor. Bu kitap aslında Berardi'nin de sıklıkla alıntı yaptığı Don DeLillo'nun "Beyaz Gürültü" kitabının günümüzde içerisinde yaşadığımız toplumda gerçekleşmesi gibi bir görüntü çiziyor.

KİMLİKLEŞTİRME

Kimliğin sabit değişmez olarak kurulması çok sık tartıştığımız bir konu. Berardi de bu konuya değiniyor, yazarın konunun kapitalizm ile kurduğu ilişkisi üzerinde durmaya değer. Ona göre; "Kapitalizm kimlikleştirme için tüm biçimlerini yok ederken bireyleri de kimlik sınırlamalarından kurtarır ama aynı zamanda yerinden edilme duygusunu da harekete geçirir ki bu önceki anlamların ve duygusal köklerin kaybına atfedilen bir tür bulanıklıktır. Sonuç olarak, kapitalizm eninde sonunda yeniden yerliyurtlulaştırma ihtiyacını ulusal, etnik, cinsel kimlikler vb. biçiminde geçmişin sürekli dönüşünü harekete geçirir." Kapitalizm bir yersizyurtsuzlaştırmalar tarihidir ancak bireyi düşürdüğü kökensizlik duygusu onun kimliğini duygusal olarak yeniden inşa etmesine sebep olur.

Hattâ kimliğin bellekle ilişkisi bu durumda olumsuz sonuçlara sebep olabilir çünkü belleği belirleyen şey kimlik olduğunda, özellikle de ezilen ve inancını, kültürel öğelerini, ritüellerini gizlice yaşamak zorunda kalan özne için (kitap özelinde İs-

Kahramanlık Patolojisi, Franco Bifo Berardi, çev: Nalan Kurunc, 208 syf., Otonom Yayıncılık, 2018.

panya Yahudi ve Müslümanları) kimlik bir tuzak hâline gelebilir.

Çünkü kimliğini gizlemek zorunda kalmak, kendini yapılan zulümle anlamlandırmak anlamını taşır, yazarın deyimiyle “önceki varoluşlarının tek kanıtı olarak, zalimlerin yasaklarını görür hâle gelirler” bu da saplantılı bir kimliğe, belleği bu kimliğin getirisiyle inşa etmeye neden olur. Berardi, bu saplantılı kimliğin intihar saldırıları gibi fedai eylemlerdeki rolü üzerine düşünürken, kendisinde bir terör eylemine kurban gitmiş olan Lübnanlı yazar Kasmir’in fikirlerine yer veriyor, örneğin ona göre; “Arap politik saldırganlığının altında yatan sömürge mağduriyeti ve bunun ardından gelen feda kültürüdür”. Yani sömürgeleştirilmiş varlığının ifadesi sadece kimliği hâline gelmiş özne için intihar eylemleri de bir anlamda kendi kimliğini ortaya koymak anlamına gelebiliyor ve bu belki de bir varoluş biçimi olarak karışımıza çıkıyor.

SUÇ KURUMSAL OLUNCA

Berardi, ayrıca suçun kurumsallaşmasından bahsediyor böyle bir suç olgusu ise öncekilerden farklı olarak “gösteri konusu olmayı talep” ediyor. Çünkü bir şekilde iktidarlar tarafından kendi gücünün devamlılığı ve bunu ortaya koymanın bir yolu olarak varoluşuyor. Kitapta da bahsedildiği Nazizm “gösterisel suç” zaten sahnelemiştir ancak bunu gizlice ve gözden uzakta yapmıştı. Bugünkü anlamında ise daha çok görünmesi, âdeta bir film gibi her yerden izlenebilir olması, neredeyse amaç hâline geldi. Birey için bunun anlamı korku içinde bir varlık durumuna işaret ederken, gücü elinde tutanlar için durum bunu korumak anlamına gelmeye başladı.

DUYUMSAMA KAYBI

Berardi’nin dikkat çektiği önemli konulardan birisi de yüz yüze iletişimin ve bedensel etkileşimin olmadığı bir dünyada duyumsamanın kaybı ve bunun getirileri. “Duyumsama, insanların bu sözlü olmayan ve kelimelere de indirgenemeyecek olan işaretleri anlamasını sağlayan yetidir. Duyumsama kişiler arasında bir başkasını empatiye dayalı algılamayı mümkün kılan ince bağıdır.” Bu epey önemli bir durum çünkü bir anlamda bedensiz, karşılaşmaların olmadığı bir ilişki biçimine işaret ediyor. Duyumsama olmadan, bedensel karşılaşmaların bıraktığı “etkilenimi” hissetmeden kurulan ilişki pek çok şeyi alıp götürüyor dayanışma gibi, başkasının derdine bedensel tepkiyle, mimikle dertlenememe asıl hissettiğini gös-

terememe gibi veya sadece sanal ağlarda bir konuda yorumda bulunup yaşananları gösterinin bir parçası hâline getirmek gibi.

Bu da aklımıza Baudrillard’ın şu cümlesini getiriyor: “Herkesin her şeyden haberdar olup, hiçbir şey yapmadığı, her şeyle dayanışma içinde görünüp, yerinden bile kıpırdamadığı bir dünyada yaşıyoruz” (2002: 86). Bu her anlamda kapatıldığımız bir dünyayı yansıtıyor, finans kapitalizmi çağında sadece güvencesizlik gibi sorunlar yok aynı zamanda bedenin parçalandığı, duyumsamanın azaldığı, dilin kullanımıyla ortaya çıkan ve kitapta bahsedilen “duygusal kavrama” ediminin yok olduğu bir dünya bu bahsedilen.

BİZE GEREKEN KAÇIŞ ÇİZGİSİ

Berardi metin boyunca bizi karamsar bir dünya atmosferinde dolaştırıyor, intihar ve toplu katliam bu dünyayı okumanın bir yöntemi olabilir mi sorusunu sorduruyor. Bunun üzerinden “suçu” ve “suçluyu” tekrar tanımlatıyor okura. “Nihilizmin krallığında”, “Finans kapitalizmi” çağında kahramanın anlamının nasıl değiştiğini farklı metinleri bir araya getirerek, disiplinleri iç içe sokarak tartışıyor. Genel olarak kitap “iyimser olmayan bir umut” perspektifi çiziyor denilebilir. Çünkü Berardi tüm bunları dünyanın geldiği durumu kınamak veya bundan şikâyet etmek için yazmıyor, bize gereken “kaçış çizgisi” diyor ve ona göre otonominin dili olan “ironik otonomi” bir çıkış sağlayabilir.

Bunu şöyle ifade ediyor, “katılımın tersini, sorumluluğun tersini, yani inancın tersini kastediyorum. Politikacılar, siyasi endişelerine katılmamızı isterken, ekonomistler bizi sorumlu tutmaya, daha fazla çalışmaya, alış veriş yapmaya, piyasayı teşvik etmeye çağırıyor. Katılmak ve sorumlu olmak için bu aldatmacaların peşinden giderseniz tuzağa düşersiniz. Oyuna katılmayın, siyaseten hiçbir çözüm beklemeyin, şeylere bağlı kalmayın, umut etmeyin.” Katılmaya zorlandığımız her şeyin bir şekilde bizimle ilgili olmadığını ayırt etmek anlamına geliyor bu, küreselleşmiş ağların içerisinde hem kurban hem de suç ortağı konumunda olduğumuzdan bahseden Baudrillard’ı hatırlıyoruz yine burada ve ne kadar az katılırsak o kadar dışında kalabiliriz belki de bu dünyanın, üzerine düşünmeye değer mi?

Kaynaklar

Baudrillard, B., (2002), Çaresiz Stratejiler, (Çev. Oğuz Adanır), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Bilinmezliğin bilgi sesi: Chocky

Bilimkurgu edebiyatın usta isimlerinden John Wyndham'ın sarsıcı eseri "Chocky", Delidolu Yayınları'ndan çıktı. Wyndham "Chocky"de, 12 yaşındaki bir çocuğun zihninde beliren sorularla evrenin sınırlarını sorgulamaya bir kapı aralıyor.

Nida Dinçtürk nidadincturk@gmail.com

Bize bilinmezlikten korkmayı kim öğretti? Sınırlara alışkın zihnimiz, sınırları belirsiz fikirleri yaratmada da tartışmada da pek mahir değil. Bundan olsa gerek, tarih boyunca ortaya çıkmış her bilgini, her kâşifi yargılamayı ve cezalandırmayı başarmışız. Sınırları aşma olasılığı bizi hep korkutmuş. Güvenli çizgilerimizin dışına çıkmayı reddetmişiz. Bu yüzden, bize rağmen evrenin sınırlarını genişleten fikirlerini korkusuzca ortaya atmış ve savunmuş herkese ödememiz gereken bir vefa borcu var. Bize bilinmezliğin aslında sonsuz bir sorular sarmalı olduğunu ve bundan korkmanın hiçbir anlamı olmadığını anlatan herkese... Buna, bilimkurgu yazarları da dâhil ve John Wyndham da onlardan biri!

Bilimkurgunun kült isimlerinden John Wyndham'ın sarsıcı eserlerini adım adım Türkçe'ye kazandıran Delidolu Yayınları'nın, Wyndhamseverlere son güzel haberi: "Chocky". "Chocky", daha önce yine Delidolu Yayınları etiketiyle basılan "Triffidlerin Günü" ve "Krizalitler"i de çeviren Niran Elçi'nin kılçıksız çevirisiyle Türkçe'de.

Sosyopolitik meseleleri bilimkurgu ile başarılı bir şekilde buluşturmayı başaran John Wyndham, "Chocky" de de aynı yoldan devam ediyor. 2000'li yıllarda hâlâ kabullenmekte zorlandığımız, evrende yalnız olmama olasılığımızı Wyndham, 1960'larda tartışmaya açıyor ve karşımıza oldukça ikna edici argümanlarla çıkıyor. Chocky, bu argümanların elçisi.

CHOCKY'NİN SORULARI HEPİMİZİ 'ZEHİRLEMEK' İSTİYOR

Wyndham'ın küçük Matthew'un zihninde beliren bir sestən yola çıkarak kurguladığı bu öykü, oldukça çarpıcı ve zihin açıcı. Matthew'un babasının ağzından dinlediğimiz hikâyede Chocky, 12 yaşındaki Matthew'un sormaya başladığı tuhaf sorularla ortaya çıkıyor. Aslında ortalama bir birey olarak, bulunduğu sosyal çevrede pek de dikkat çekmeyen bir çocuk Matthew. Kendi kendine konuşmasıyla başlayan olaylar zincirini, en başta ailesi hafife alıyor ve durumu, Matthew'un kız kardeşinden de alışkın oldukları, bir hayali arkadaş vakası olarak değerlendiriyor. Gel gelelim, çok geçmeden Matthew'un sormaya başladığı sosyolojik, felsefik soruların yanı sıra karmaşık matematik ve fizik soruları, pek de yetenekli olmamasına rağmen neredeyse sürreel bir bakış açısıyla yapmaya başladığı resimler, meselenin görünenden daha karmaşık olduğunu fısıldıyor.

Sorulan soruların mahiyeti kitabın omurgası için çok kıymetli. Satır aralarına serpiştirilmiş gibi

görünen bu sorular, Dünya'nın nerede olduğu, kullanılan enerji kaynakları, tüm verimsizliğine rağmen neden bu kaynaklarda ısrar edildiği gibi madden tartışılması gereken konuların yanı sıra cinsiyet ayrımlarının mantığı, ebeveynlik gibi karmaşık ve bizim hâlâ üzerine tatmin edici tartışmalar yapamadığımız manevi konuları da kapsıyor. Wyndham, Chocky vasıtasıyla Matthew'un zihnine saldırdığı bu sorular ile aslında hepimizi 'zehirlemeyi' ve sınırları seven zihnimizin bataklıklarından sorular sorarak kurtulmamızı sağlamayı hedefliyor.

Chocky, okur tarafında da normal olarak gaipten bir ses olarak tahayyül ediliyor. Karşı karşıya olunan sesin hüviyeti, romanın karakterleriyle birlikte çözülüyor. John Wyndham bu noktada eserinin korku ögesi taşımaması için çok kontrollü davranıyor ve tüm tuhaflığına rağmen hikâyenin ayaklarını yere bastırmayı başarıyor.

Wyndham'ın gerçeklikle böylesine inanılmazcasına kurduğu kuvvetli bağ, gücünü onun mahir anlatımı kadar bilimsel yaklaşımından alıyor. Chocky'nin Matthew'un zihni sınırları nedeniyle zaman zaman kısıtlandığı, onunla konuşabilmek için bildiğimiz anlamda bir ses olarak belirmediği, kodlama benzeri bir sistemle bir dil oluşturması, bu anlamda dikkate değer detaylar. Bu dil meselesi, yakın zamanda Arrival (2016 yapımı, Denis Villeneuve filmi) karşımıza çıkan farklı formlar arasındaki dilbilim meselesine de farklı bir bakış açısı aralıyor.

CHOCKY'NİN KİMLİĞİ

Chocky ile korkusuzca iletişim kuran Matthew, bazen onun sorduğu sorulardan sıkılıyor, çoğu şeyi aptalca bulmasına sinirleniyor fakat bu sesle neredeyse bir dostluk kuruyor. Kitap boyunca Chocky'nin her an, 90'ları yaşamış her neslin korkulu rüyası olan o çirkin bebek Chocky'e dönüşmesi beklense de John Wyndham buna asla izin vermiyor. Uçsuz bucaksız merakıyla Matthew'u zorlayan ve bazen başını ufak belalara sokan Chocky, gerektiğinde Matthew'a fiziksel olarak müdahalede bulunuyor olsa bile asla zarar vermiyor. Hatta ona derdini anlatabilmek ya da hayatını kurtarabilmek için bulunduğu müdahalelerle, aslında Matthew'un yeteneği olmayan işlerde üstün başarı göstermesine neden oluyor. Fakat Matthew, sadece ailesiyle paylaştığı bu sırrı kendisine mâl etmeyecek kadar Chocky'nin başka bir birey olduğunu kabullenmiş durumda.

Bu durum da Chocky'nin ne tür bir varlık olduğu, nereden geldiği gibi soruları köpürtüyor. Buna

rağmen John Wyndham'ın tansiyonu kontrol altında tutan üslubu, Chocky'nin varlığını da okur tarafında olağanlıkla karşılanabilecek kıvamda tutmayı başarıyor.

Kitapta soru işareti bırakan tek detay, Matthew'un evlatlık olması. Anlattığı öykülerde hiçbir detayı canı istediği için yerleştirmeyen ve kurgusunu tesadüflerin keyfine bırakmayan bir yazar olarak John Wyndham'ın, Chocky'nin iletişim kurmak için evlat edinilmiş bir çocuğu seçmesinin de bir anlamı olduğu düşüncesini bir çengel gibi, okurun zihnine takıyor. Bir diğer detay ise Chocky'nin kendini göstermek istemediği noktada dikkat çekiyor. Burada akıllara ister istemez Arthur C. Clarke'ın "Çocukluğun Sonu" romanında, uzunca bir süre insanlara sadece sesi ve elçisiyle ulaşan Karellen'in herkesin güvenini kazandığına karar verdikten yıllar sonra gemisinden indiği o sahneyi anımsatıyor.

Bu sırada, John Wyndham'ın Türkçe yayınlanmış diğer iki eserini de Türkçe'ye çevirmiş olan Niran Elçi, "Chocky" de de göz dolduruyor. Wyndham'ın hikâyesinin tüm karmaşasına rağmen anlatısındaki sadeliği korumayı başarıyor ve detayların kurgu içinde eriyip gitmesine izin vermiyor. Bununla birlikte Cemil Denizer'in kapak tasarımını da kutlamak gerekiyor. "Chocky"nin kapak tasarımı, tanıdık herhangi bir cisimle derdini anlatmaya çalışmayan, öyküyle bağıni kopartmayan, dikkat çekici bir iş. Bilimkurgu kitaplarının kapaklarında çok düşülen, korku edebiyatı çağrıştıрма ya da çocuk edebiyatı hafifliğinde kalma gibi hataların kıyısına da yaklaşıyor.

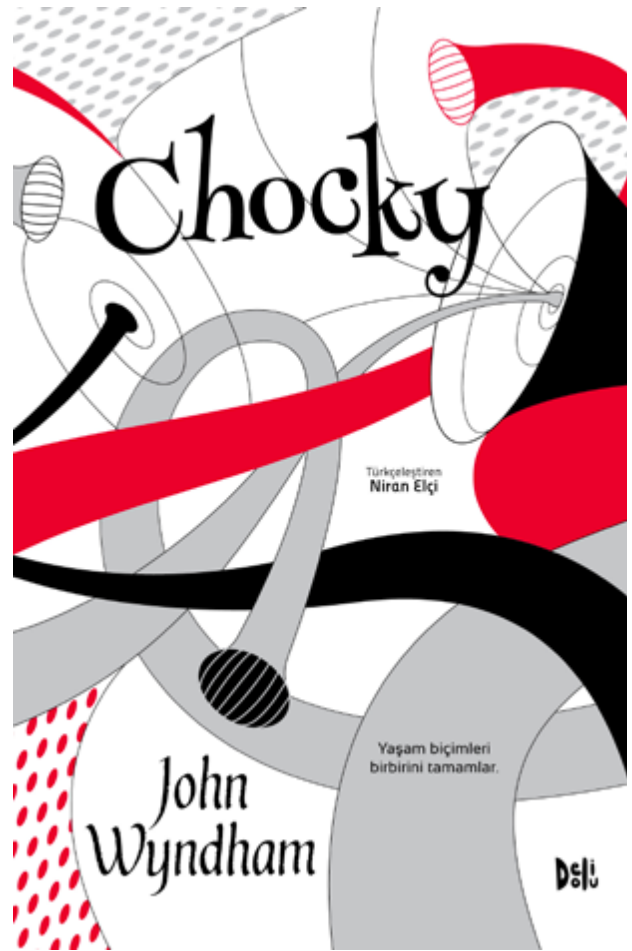
'YAŞAM BİÇİMLERİ BİRBİRİNİ TAMAMLAR'

Guardian "Chocky"i, "Hâlâ güncel, hâlâ rahatsız edici" olarak değerlendiriyor. Kitabın 1968'de kaleme alındığı düşünülürse, hâlâ güncel olduğu aşikâr fakat rahatsız edici olup olmadığı tartışılır. Son yüzyılın en büyük bilim insanlarından Stephan Hawking'in diğer galaksilerle iletişim kurma çabamızın sonumuzu getirebileceği savına karşın John Wyndham "yaşam biçimleri birbirini tamamlar" şiarından yola çıkarak daha iyimser bir tablo çiziyor. Wyndham'ın adeta gelecekte gelmiş gibi anlattığı bu öykü, bugün insanlık için atılım niteliğindeki keşiflerin sahiplerini zihinsel düzeyde insanüstü bir noktaya taşıyor ve belki de onların da evrenin derinliklerinden gelen böyle masum yardımlara pencere açabilmiş elçiler olabileceklerini fısıldıyor. Chocky vasıtasıyla bilgiyi

bir kez daha kutsuyor ve "Zeki yaşam evrene anlam veren tek şeydir" diyor.

"Chocky", John Wyndham'ın bilimkurgu yazdığı bir dünyada roman okuyabildiğimiz için şanslı olduğumuzu hissettiriyor.

*Son olarak, "Chocky"nin bir de 1986 yapımı, "Chocky's Challenge" adlı, 3 sezonluk bir dizi uyarlaması olduğundan bahsetmeden geçmeyelim. Bu uyarlama da her yazınsal eserin görsel uyarlaması gibi, "kitabı mı daha iyi, filmi/dizi mi?" iddiasının kitap tarafından kazanılmasıyla sonuçlanıyor. Yine de meraklısına, dizinin tüm bölümlerinin Youtube'da izlenebilir durumda olduğu notunu düşelim.

Chocky, John Wyndham, çev: Niran Elçi, 200 syf., Delidolu Yayınları, 2018.

Beyazperdenin kirli çamaşırhanesi

2013'te yazdığı ve küresel sinema piyasasını tarih ve iktidar ilişkileri üzerinden kıyasıya eleştirdiği ödüllü romanı Hayalperestler ve Günahkârlar, Yitik Ülke Yayınları'nca Türkçeye çevrilen Matthias Göritz ile konuştuk. Göritz, "Kültürün de, sanatı ve kitaplarıyla yaptığı bu. Sorular üretiyor, bu sorulardan yanıtlar çıkarıyor... Bunlar içindeki samimiyet ve samimiyetsizlikleri, güven ve güvensizliği gündeme taşıyor. Misal, kitapta siz bu güvensizliği tadıyorsunuz, ama aynı zamanda da güvendesiniz. Çünkü okurken tek başınasınız ve sizi kontrol altında tutan hiç kimse yok" dedi.

Evrım Altuğ evrimaltug@gmail.com

Alman yazar Matthias Göritz, Yitik Ülke Yayınları etiketli romanı 'Hayalperestler ve Günahkârlar' ile kültür endüstrisinin perde arkasını olanca derinliği ve çıplaklığı ile yansıtmaya çalışıyor. Halen, yeni romanı için Goethe Enstitüsü'nün İstanbul Tarabya Akademisi'nde konuk sanatçı olarak rezidans programı kapsamında çalışmalarında bulunan Göritz, kitabında Velker adlı genç bir gazetecinin Dünya sinemasının önemli figürlerinden biriyle bir röportaj yapma şansı üzerinden okuru parlak yıldızlarla anılan bir dünyanın hakiki yüzüyle karşı karşıya bırakıyor.

Gerçekliğin sinema kültürüyle, siyasî eleştirinin Dünya ve Alman tarihine dair cüretkâr tahlillerle yoğrulduğu kitap, bünyesinde sadece sanatı değil, felsefe, etik, gazetecilik ilkeleri, psikoloji ve popüler kültür gibi bir çok unsuru da büyük bir yoğunluk ve hız içinde barındırıyor.

Aynı zamanda bir şair, oyun yazarı ve çevirmen olan, göçebeliği de seven Göritz, 1969 doğumlu bir kalem ve sanatçı ve halen Offenbach'ta ikâmet ediyor. Son romanı 'Parker' okurla bu sene buluşan Göritz'in Türkçedeki ilk eseri, C.H.Beck

Verlag yayınevi etiketli ‘Hayalperestler ve Günahkârlar’ ise, 2013’te Münih’te raflardaki yerini almış ve akabinde, Robert-Gernhardt Ödülü’nün sahibi olmuş. ABD’nin St.Louis kentindeki Washington Üniversitesi’nde de eğitim veren Göritz’in ‘Aşk Benim Dilsizliğim’ kitabı ise, daha önce yine Yitik Ülke Yayınları tarafından, okurların ilgisine sunulmuş.

Yakın zaman önce, SALT Galata’da da Ayfer Tunç eşliğinde sanat ve ticaret ilişkisini eleştirel bir dille masaya yatırdığı bir sunumda bulunan Göritz ile, kitabının kapsamı doğrultusunda günümüz kültür endüstrisi, sanat ve siyaset manzarasını ele aldık.

Sn. Göritz bize SALT’taki sunumunuz ve kitabınız hakkında kısa bir girizgâh yapabilir misiniz?

SALT’ta Ayfer Tunç ile yaptığım bu konuşmada, sanat ve ticaret arasındaki ilişki üzerine gittik. Romanımın film sektörü üzerine olmasının verdiği bariz durumdan da hareketle, Tunç’un bir yazar olması, benim de bir yazar olmam ve görece daha küçük bir ‘iş kolu’na dahil olmamızdan dolayı, insanlar bu – edebiyat ve yayıncılık – sektörde bizim gibilerin de, ‘mükemmel kitabı geniş kitlelere iletmeyi bilen’ kimi ‘katil ve işgüzar’ canavarlar karşısında farklı yönlere gidebilmesinin ne kadar güç olabildiğini unutabiliyor. Ayrıca yayınevlerinin ya da yazarın kendine bir isim yaratmak uğruna verdiği çaba da buna dahil. Tamam, ilk kitapta hareket kabiliyetiniz bir yere kadar ama, örneğin beş altı, ya da diyelim benim gibi sektörde sekiz dokuz yayına sahip biriyse, işte o zaman bir oyunun parçası olduğunuzun ayırıcısına varıyorsunuz. Hatta bu oyunda ‘dışarıda kalan’ ya da ‘konformist olmayan’ bile oynasanız, neticede ürettiğiniz, bir imajdan öteye gitmiyor.

Kitaplarınızda özgünlüğü, hakiki rengi elde edebilmek uğruna, bu oyunun bir parçası olduğunuzu unutmaya çalışmak, bunu varsayabilmek bile, Tunç ile yaptığımız tartışmada ele aldığımız konu başlıkları arasında oldu. Öte yandan elbette, kültür sektöründe anlamın üretimi ve bunun adına gücün, sermayenin rolü ve anlatıların, geniş kitleleri etkileme adına nasıl kullanılagelindiği de konuştuğumuz meseleler arasındaydı. Konuşmamızda elbette, Türkiye sineması da konu başlıklarımızdan bir tanesi oldu, bununla beraber son dönemde Türkiye’de TV dizilerine yönelik tutku-yu da, geçmiş anlatısının tekrarı bağlamında konuştuğuk.

Keza, ‘Hayalperestler ve Günahkârlar’ romanım

da İkinci Dünya Savaşı’nın başlangıcında Almanya’da geçiyor ve bu meseleye, Hitler’in askerlerince kendiliğinden ortaya konmuş bir organizasyon üzerinden değiyor. Burada ele alınmış soru, sanatın nerede durup, propagandanın nerede işlevsel hale geldiği olarak tariflenebiliyor. Bu konuyu, ah-lâken de Tunç ile yaptığımız sunuşta ziyadesiyle masaya yatırmayı denedik.

‘YAPISÖKÜME UĞRATMAKLA İLGİLENİYORUM’

Yani bu teşebbüsün, kültür mefhumuna ilişkin eleştirel bir ‘check-up’ olduğunu varsayabiliriz...

Evet kesinlikle öyle. Bunun anlatıya dair etik bir tartışma olduğunu varsayabiliriz. Sözelimi şiirin, içerdiği frekans/tekrarlar veya kelimeleri sorgular hali ile, büyük anlatılara yönelik bir hamle olduğu düşünülebilir. Ben hem bir şair, hem de romancıyım ve bir romancı olarak, her zaman büyük anlatıları yapışöküme uğratmakla ve onları kendi içlerinde geliştirmekle daha çok ilgileniyorum. Ama bunu yaparken de onlardan öyle kolay kolay da sıyrılmaya yanaşmıyorum. Zira anlatılar, bünyelerinde, diyelim ki kimlik gibi, bariz kimi değerleri ihtiva ediyorlar.

Şiirde özellikle sevdiğiniz bir eğilim, ekol var mı, sözelimi Haiku gibi?

Hayır, aslında karmaşık bir tavrım var şiirde. Şiir yazarken metinlerime politik temalar da dahil olabiliyor. Ya da büyük hikâyeler söz konusu iken onlara dizeler veya frekans bazında, nereye kadar müdahale edebileceğime, okura şiirde ne kadar alan yaratabileceğime bakıyorum; bunun yanında romanımda ise okura kimi sahneler vadederken, bunun mümkün mertebeye şairane olması için de çaba gösterdim. Misal, romanın başında, yapımcı Alan Berg havadaki aydınlık üzerine felsefi beyanlar ortaya koyuyor: “Havayı görebildiğimiz müddetçe...” diyen Berg’in algısı ve kelimeleri üzerinden bizler de kışkırtılmış bulunuyoruz. Bu da bir Haiku veya Emily Dickinson şiirinde rastlayabileceğinizden çok daha şairane bana kalırsa. Dolayısıyla estetik olarak her ikisi de birbirini dönüştürüp, besleyen mefhumlar.

Romanınızın baş karakterlerinden biri bir kültür gazetecisi. Belki siz aynı zamanda ‘entelektüel’i de

bir araştırmacı, gazeteci sıfatıyla tartışmayı deniyorsunuz. Bir nevi dedektif hatta...

Kesinlikle ve hatta bu kapsamda geçen Berlin Kitap Fuarı'nda yazar Ahmet Ümit ile tanışma fırsatı bulmuştum. Ümit için dedektif hep ilginç bir figür oldu çünkü, bildiğiniz gibi kendisi de yapıtlarında kayıp kültürlerden besleniyor ve onlarla güncel kültür bağlamında ilgileniyor.

Evet, kendisi bir 'kahraman' olarak verilmiyor kitabınızda, kendi başarı ve yenilgileriyle 3D, hatta 4D bir yaklaşım güdüyorsunuz.

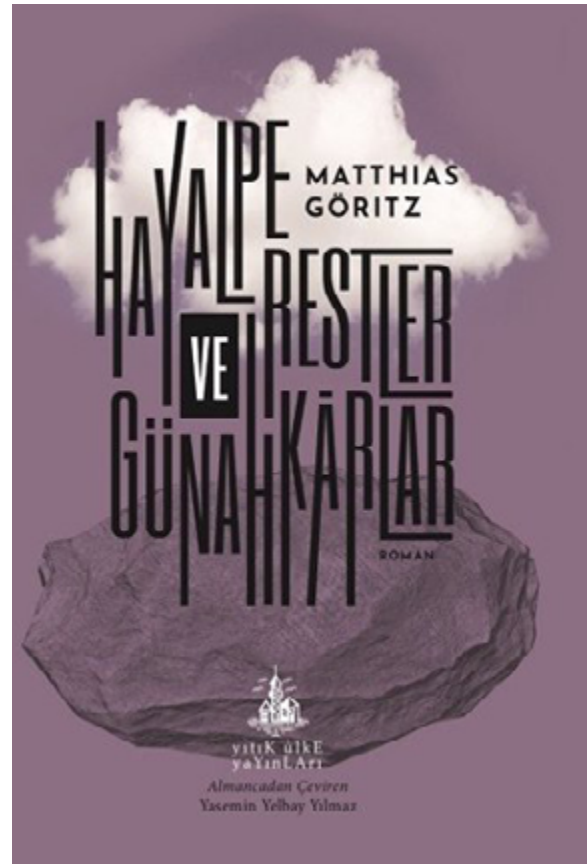
Kesinlikle, evet...Romanımda dedektifler yoktur. Dedektif romanlarım da olmadı. Kitabımda bir kültür gazetecisi var ve aslında kendisi günümüzün dedektifi, ayrıca da önyargılı bir tip. Kadın veya erkek, hangi cinsten olursa olsun, kültür gazetecisi bugün dünyayı yeniden şekillendirmek ve ona yeni bir yaklaşım getirmek gibi bir niyet taşıyor, ama bununla beraber de arkasında büyük haber yığınları veya hükümet gibi kaynaklarca sömürülen, içinde hareket edilmesi pek de mümkün görünmeyen bir başka anlatı biçimini sürüklemiş oluyor. Bu yönüyle günümüz kültür gazetecisi bir nevi entelektüel sanatçı gibi. Ama kendini sanatçı kadar da cesur bulmuyor. Ama bu pozisyon tam da kendisini neyin propaganda olup olmadığı konusunda bir anahtar pozisyona sokuyor ve kendisi, bunun daha ziyade tepkisel bir unsuru halini aldığı ve yapımcı Alan Berg kendisiyle konuştuğu esnada, izleyici ve propaganda üzerine neyin ne olduğunu aktardığı sırada, özellikle bir durumdan bahsediyor.

Bu da İkinci Dünya Savaşı sırasında propaganda amaçlı olarak SS askerlerince yapılan bir 'sahte haber'. Bu habere baktığımızda sözde Polonyalı askerlerin bir Alman radyosunu bastıkları ve orada birtakım yayınlar yaptığını öğreniyoruz. Burada geride kalan gariban bir Polonyalının da şakağından vurulduğu bildiriliyor. Bu durumun her türlü sesli ve görüntülü kaydı Nazilerce alınıyor ve bu olay, İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması uğruna bir propaganda malzemesine dönüştürülüyor. Elbette ki bu hazırlanmış şey bir yalan ve görsellerle, anlatı ile yalancılık, romanın da can damarını teşkil ediyor.

Kültürün ta kendisi de yalandan nasibini alıyor tabii...

Evet ve yapımcı Berg, bunun da farkında. "Tamam," diyor... Biz bu meseleyi güncel sinema

sanatında veya çağdaş romanlarda nasıl temsil edeceğiz? Tarihi yeniden nasıl yaratabiliriz? Bunun bizde yaratacağı dönüşümler neler olabilir? Her tarihsel roman, her temsiliyetin günümüzü etkilediği aşikâr, çünkü insanlar 'Ha evet, işte bulunduğumuz yere buradan geldik,' demeyi ve bunu görebilmeyi talep ediyor. Ve büyük yoğunlukla da bu temellere sâdik kalıyorlar. Bu gibi kökenlere ait olduklarını bile isteye kabul ediyorlar vb... Dolayısıyla ben, üretilen her kültürel ürünün aynı zamanda kültürel manipülasyon ve tartışma mazereti manâsını taşıdığını da düşünmekteyim. Ve Alan Berg ise, bu meyanda ilginç bir karakter, çünkü kendisi yine kendi kendini bu uğurda, hayatının sonuna doğru açarak, bir kültür gazetecisi vesilesiyle yeniden değerlendirmeye tabi kılıyor. Bu durum, aynı zamanda romanda iki karakter arasında da bir nevi düello olarak da yansıtılıyor. Kimin daha kudretli olduğu sorusu, bizimle kalıyor. Bu süreçte güç sisteminin ne kadar hareketli olduğuna tanıklık etmek de ayrıca ilginç oluyor, çünkü başlarda Alan Berg sürekli konuşuyor, beş kez bu gazeteci ile farklı mekânlarda bir araya geliyorlar ve bir müddet sonra neyin ne olduğu da belirsizleşmeye, kimin yönlendirmeye daha yat-

Hayalperestler ve Günahkarlar, Matthias Göritz, çev: Yasemin Yelbay Yılmaz, Yitik Ülke Yayınları, 2018.

kın olduğunu anlamak da zorlaşmaya başlıyor.

‘PARAYI BULAN SİMSAR...’

Bu çelişik durum okuru da rahat bırakmıyor... Kendimizi, ‘yahu ben de bir roman yazabilir miyim, ben entelektüel miyim, nedir bu işin doğrusu, yanlışı, iyisi ve kötüsü,’ diye sorgularken bulabiliyoruz...

Evet. Ben bir sanatçı olabilir miyim, yoksa olamaz mıyım diye sormak gibi. Evet, ben kitapta ana karakter olarak bir film yönetmeni veya senaristi de seçebilirdim. Ama günlük iş hayatımda da senaryolar okuyan biri olarak bunu tercih etmemedim. Ve Alan Berg, bir film yapımcısı olarak bana parayı bulan simsar bağlamında daha uygun göründü. Bununla ilgili fikirleri olduğu kadar, bunu yerine getirecek kudrete de sahip biri olmalıydı bu karakter. Yani yapımcılık bu bağlamda çok daha karmaşık bir meslek. Tabii edebiyat veya müzik sektörü ile mukayese ettiğinizde.. Misal, her Hollywood filmi size ortalama 30 milyon dolara malolabiliyor ve bu bütçenin bir bölümü de, bildiğiniz üzere reklâmlara ve büyük yıldızlara ayrılıyor.

Bu yönden bir imkâna sahip olması da kitapta bizi kendine yaklaştırıyor ve Berg, aslında bu işlerin sanatta da, hayatta da ne kadar karmaşık olduğunu, verdiği röportajlarda biteviye dile getiriyor. İyi bir kitabın, filmin izleyiciyle yapacak bir şeyleri olması, bir derdi olması gerektiğini ifade ediyor. Bir filmin sadece izleyiciyi eğlendirmemesi gerektiğini, ama aynı zamanda seni değiştirmesinin de mümkün olabileceğini yani... Bu bağlamda Berg, hayatının da son dilimine yaklaştığı için kendini daha ahlâki bir tartışmanın göbeğinde buluyor. Çünkü bu söyleşiden de hareketle kendi hikâyesini dile getireceğini biliyor.

Bu hikâyede de kendisi, İkinci Dünya Savaşı sırasında bir çocuk ve o zaman diliminde, annesini de yitirmiş. Bunun da kendisi üzerinde büyük etkileri olmuş. Bununla beraber, romanda tıpkı bir Nabokov romanında olduğu türden bir durum yaşıyoruz. Hiç bir şeyden emin olamıyoruz. İşin içindeyiz ve bu ‘sahici’ hikâyede kimin yalan söyleyip, kimin bundan faydalandığı konusunda net bir duruş sergileyemiyoruz. Ve ben de işte tam olarak günümüz zamanlarında, bunu tecrübe ettiğimizi düşünüyorum. Gerçekten bir birey içinden, bir durum içinden neyi ayırt edebiliyoruz... Hakikat hep önümüzde: Hepimiz sahteyiz.

‘BU TARİH, BU HAKİKATTİR’

Elbette romanın sürekli vurguladığı da bu... Hakikat, soyuttur.

Evet kesinlikle, ama bu bir tür değerlendirme de, çünkü romanda sözü edilen film de, tarih hakkında bir film ve tarih de bildiğimiz en yönlendirici kudret. İnsanlar, ne zaman ki ‘ah, bu tarih, bu hakikattir,’ demeye kalkarsa, bilin ki muhakkak bir tasarları vardır. Burada, kitapta sözü edilen tasarı ise, kudretin bir sermayesi olarak tarih ve yine de, benim için bunu ortaya koymakta bir nevi eğlenceli yan da olmadı diyemem. Bu olan bitenle ilgili olarak bir film yapmanın, Berg’i her şeyden mesafeli mi kıldığı, anlatılanın yalan olup olmadığı, anlatanı daha üstün veya ikircikli mi yaptığı, aynı durumda olsa diyelim ki benim bile böyle davranıp davranmayacağıma ilişkin sorular, art arda geldi...

İşte ben tam da bu durumun tüm sanatçılar için bir umut kaynağı olduğu fikrini taşımaktayım. Bunun, insanlar adına ahlâki bir değişim için yardımcı olacağını düşünüyorum. Ama aynı zamanda da tüm sanatçılar adına, temsiliyetin bir başkasına aktarımı ile ilgili bir mesele de var burada. Bilirsiniz, sinema bir nevi canavardır ve sizde ne varsa alıp, götürür. Sinemadasınızdır. Karanlıkta-sınızdır ve olup bitene maruz kalır, hatta bir nevi işkence yaşarsınız. Bu da bizlerin yaşadığı yegâne manipülasyon biçimidir ve bu nedenle sinemanın faşist rejimler adına en etkili aygıt olduğuna inanırım. Ve bugün bu mesele çok daha karmaşık, çünkü bizlerin çok daha fazla temsil biçimimiz bulunuyor. Ama sinema, halen en önde gelen sanat biçimlerinden bir tanesi ve bizlerin nasıl görmesi gerektiği, kendi kişisel anlatılarımıza, tarihimize nasıl tepki vermemiz gerektiği konusunda da etkisi büyük.

Kişisel hikâyeler, iş meseleleri, politik sorunlar... İşte tam da bu nedenlerle romanın adı ‘Hayalpe-restler ve Günahkârlar’. Çünkü kitap bu iki kutup arasında gidip, geliyor. Bu iki kutup aslında birbirinden öyle çok da uzak değiller. Tıpkı iyi ile kötü arasındaki ilişki gibi. Bir kişinin bir meslekle veya kültürle ilişkisindeki gibi. Okuru da bu meyanda hem bir kültür gazetecisi, hem de bir sanatçı olarak addedebilirsiniz. Ne yapmaya çalıştığımızı anlamaya çalışır bir halde, sanatın anlatı yeteneği üzerinden, yeni yollar bulabilmek meselesi bu. Çünkü kimi okurlarımız yine bu kitapta ‘kullanılacaklar’. Çünkü Alan Berg, ‘fragman estetiğinde’ de bir üstat ve fragmanlar özellikle 1970’lerin gişe rekortmeni filmleri gündeme geldiğinde öne çıkan bir sunum biçimi oldu. Bugün de böyle. Bir

fragmana bakıyorsunuz ve ‘Aman Tanrım burada neler var, mutlaka içinde olmalıyım,’ diyorsunuz. Aynı zamanda da bu fragman vesilesiyle ana anlatının anahtar unsurlarını elde etme fırsatını buluyorsunuz. Sözelimi politik nutukları incelediğinizde de aynı şeyleri görebilirsiniz.

Neredeyse bir uyuşturucu numunesi... İlki bedava.

Kesinlikle bir uyuşturucu. Ve 1930’ların politik liderleri bunu yapmayı çok iyi bildiler. Artık ikisini birbirinden bile ayıramıyoruz, niye? Çünkü filmin fragmanı bile yönetmenine ait değil. Bu fragmanların bile kendine has senarist ekipleri bulunuyor! Fragman asıl filmde neler olup bittiğini peşinen tayin edici bir rol üstleniyor. Hatta bunun üzerinden asıl filmin başarılı olup olmayacağına dair ciddi çalışmalar yapılabiliyor. Dolayısıyla günümüzde sanatı anlamak uğruna bu türde manipülasyonları da öğrenmemiz elzem.

Bu kitabı ne demeye klasik/çağdaş müzik veya güncel sanat sektörü üzerinden kurmadınız ? Çok mu elitist geldiler?

Kesinlikle öyleydiler. Bunu yapsaydım toplumdan bahsederken daha entelektüel bir diskurda kalabilirdim ve hüsnükuruntu içinde olabilirdim. Yani, bugün kim klasik müzik dinliyor ? Yazık ki dinlemiyoruz. Kitapta film müziği işinden biraz bahsediyorum evet, ki o da Mahler veya Korngold gibi imzalara yaklaşan, klasik bir tavır, büyük bir anlatı ve armoni içerisinde. Bu notalar ekranın fonunda yer alırlar bilirsiniz. Bunda bir yanlış yoktur. Keza ben burada şiirden de söz etmiyorum çünkü o da bambaşka bir bağlam gerektiriyor. Bu sebeplerden, 20’nci Yüzyıl’a özgü bir sanat biçimi olarak filmde, filmlerden, günümüzün büyük anlatılarından, yaratılardan söz ediyorum. Aslına bakacak olursanız şu sıralarda bunun da, bu güzelliğin de, yıldız sistemi ve bu kolektif rüyanın da sonuna yaklaşmış durumdayız. Aynı yerde buluşup, aynı imgeler karşısında birbirimizden farklı hissettiğimiz o yerler artık gidiyor. Hatta TV bile gidici.

Artık yepyeni anlatı biçimleriyle karşı karşıyayız. TV dizileri gibi. Yine de orada da yıldız sistemi varmış gibi görünüyor ve büyük anlatı da, belli bakımlardan sınırlanmışa benziyor. Video sanatı ve oyunlarının da bu anlatı evreninde yer aldıklarını görüyoruz. Tam da bu noktada önümüze şu soru çıkıyor: Bugün anlatılara, anlatıya dayalı sanata ne kadar ihtiyaç duyuyoruz ? Ve ben evet

demekle birlikte, bunları yine de kontrol etmemiz gerektiğini düşünüyorum. Tarihi yeniden ele alırken, anlatırken, etik ve estetik yönlerden, geleceği düşünürken, ne hakkında konuşuyoruz gerçekten ? Toplumumuz neden oluşuyor, temelinde sevgi mi mevcut, finansal başarı mı, güvenlik mi belirleyici oluyor? Bu tür şeyler salt kişisel veya estetik tercihler de değil. Bunlar, her daim politik ve etik tercihler de. Bu sebeple kitabın da, değerler meselesini işlemesini önemsiyorum.

Şu sıralarda sanatın, görünen o ki, yazarların eskiye oranla çok daha önemli olmadığı bir dönemden geçiyoruz. Evet biliyorum, Türkiye’deki direnişte olan yazar ve sanatçıların pozisyonu çok daha farklı. Bu sebeple sorunuzu gayet iyi anlıyorum. Neden dans, edebiyat, müzik vb, değil diye soruyorsunuz... Ancak geçmişe baktığımızda, diyelim ki bir Günther Grass’ın Alman toplumuna aktardıklarına, ya da Nâzım Hikmet’in nasıl yaşama-mız gerektiğine yönelik ifadelerine baktığımızda, bir biçimde bunun yok olduğunu görebiliyoruz. Ancak sinema böyle değil, adeta kimseyi takmıyor. Çünkü kolektif bir düşün için hazır. Ama bu düşün, stüdyodaki kimi insanlar tarafından da idare edilirken, o kimi insanlar dediklerimiz, öyle çok da ön planda olmayı tercih etmeyebiliyor. Veya biz onları tanımıyoruz. Bu da işin yönlendirici tarafını daha da büyütüyor. Kaldı ki başlangıçta bu tür filmlerin sektörde insanlara Las Vegas’tan daha çok kazandırdığını da unutmamalıyım.

‘HER ŞEYE TANIKSINIZ AMA ÖNEMSEMİYORSUNUZ’

Kitabınız aynı zamanda aşırı detaylı ve yorucu. Bir TV karşısında gibiyiz. Sürekli konu, mekân ve bilgi değişikliğine maruz kalınca kafalarda da bunu hazmedebilmek adına yer isteyen bir çalışma olmuş.

Evet öyle, sinemasal olmak bir yana, sizi eğer aynı odada olsaydınız mevcut anlatıya nasıl müdahale edebileceğiniz konusunda da meşgul edip, sorgulatacak, rahatsız edecek bir pozisyon söz konusu burada. Her şeye tanıksınız; ama bunu önleyemiyorsunuz. Dolayısıyla kitap, kudret ve yönlendirmeye dair...siz ve Alan Berg arasındaki bu yönlü sevgi-nefret paylaşımı sürer iken, gazetecinin onu ne diye hiç susturmadığını düşüneceğiniz anlar bile olabilir. Bu yönüyle bir müddet sonra, evvelâ yapımcı Berg’in, Nabokov’un Lolita’sındaki Humbert Humbert gibi, kudretli ve durdurulamaz bir

karakter olduğunu görebilirsiniz. Bir nevi Führer o.

Gazeteciyi avcunun içine alıyor. Elbette kitabı daha fazla aktarmayacağım ama bu konuşma yapıtta son derece doğaçlama biçimde ilerliyor zaten. İki nesil, birbiriyle konuşuyor ve bunlardan biri, günümüzde neye inanıp inanmamamız gerektiğini, büyük anlatıları sorguluyor. Şu anda neler oluyor, geleceğin sanat biçimi nedir? Roman mı, sanal hakikat mi? Bu yönüyle kafamdaki sinemaya ilişkin hemen tüm soruları romanda da soruyorum. Sinema mevcut en büyük ebada karşılık geldiği için filmler ve yapıları hakkında fikirlerimi ortaya koyabiliyorum. Pek çok kişinin de bu yapılarla aşinâ olduğunu düşünebiliyorum. Sözgelimi klasik romanlar hakkında konuştuğumda, modern romanlar hakkında konuştuğumda... Oysa filmler 1920'lere kıyasla çok daha başka.

'DURDUK YERE 'BEN BİR EDEBİYAT ELEŞTİRMENİYİM' DİYEMEZSİNİZ'

Bununla birlikte baş karakteriniz olan genç gazeteci bir eleştirmen de değil...

Evet değil. Türkiye'de durum nedir bilmiyorum ama Almanya'da bir eleştirmen olarak 'niş'inizi edinmeniz son derece güçtür. Durduk yerde çıkıp da kendinize "Ben bir edebiyat eleştirmeniyim," diyemezsiniz. Dolayısıyla filmdeki gazeteci de bunu bir fırsat olarak kullanan, çeşitli filmler hakkında birkaç metni olan biri. Bu durum yapımcı Berg'in ilgisini çekiyor ve aslında gazeteciyi de kendisi tercih ediyor. Çünkü gazeteci bir seferinde Steven Spielberg'ün "Schindler'in Listesi" filmiyle ilgili etik tartışma içeren bir metin kaleme alıyor. Yapılan tartışmada, dönemsel bu filmin otantik coğrafyasında mı, yoksa yeniden inşa edilecek ama hemen yanıbaşındaki bir sette mi çekilip çekilemeyeceği konuşuluyor ve neticede film, bir sette çekiliyor. Schindler'in fabrikası ve toplama kampları böylece birer film seti olarak filmde sonra da Krakow da bırakılıyor. Ve onlar bugün, bildiğimiz gibi birer turistik ziyaret mekânı olarak değerlendiriliyorlar. Böylece neyin hakikat, neyin ise hakikat olmadığı, neyin yapay olup olmadığı birbirine karışıyor.

Hatta kitabınızda bu eleştiriye Stanley Kubrick'e ait bir sözle de vurguluyorsunuz. "Soykırım yok olan 600 bin insanın hikâyesidir;

Schindler'in Listesi ise, yok olmamış 600 kişinin..."

Evet. Tüm bu meseleler, karakterler arasında yaşanıyor. Ama bunu aşırı entelektüel bir halde vermeyi uygun görmedim, daha ziyade o bireyleri de kendi tutkuları dahilinde yansıtmaya uğraştım ben. Öyle ki neredeyse bu iki insan arasındaki entelektüel bir aşk hikâyesiydi bu. Gazeteci Velder Dietz ve Alan Berg arasındaki bu düello süregiderken, Dietz'in de kendi hayatının devam ettiğine tanıklık ediyoruz bir yanıyla da. O da şairane ve fragmanlar halinde izlenen bir şey. Kendi sorunları var onun da. Alan Berg, Dünya ve kişisel hayat hakkında nasıl tespit ve eleştiriler yapıyorsa, Dietz'in in de kendi problemleri bulunuyor.

Burada beni çeken, bu iki kişiyi 'icat etmek'ti zaten. Bir üçüncü kişi daha var kitapta, biliyorsunuz. Berg'in uşağı olarak tanıdığımız, iri yarı ve B sınıfı film yıldızlarını andıran, kitabın ilerleyen sayfalarında da göreceğimiz gibi, 1980'lerdeki Rocky Horror Picture Show'daki sarışın deve benzetebileceğimiz – hatta bana da benzetebileceğimiz – bir figür. Kendisi bu atmosferde bir nevi sessiz melek gibi. Bu iki kişi arasındaki güç dinamiklerine selahiyet getiriyor. Neticede Alan Berg kitabın en baskın karakteri ve ben onu çok özleyorum. Kimbilir onları belki başka bir metinde, başka bir içerikle yine okuyabiliriz...

Romanı okuduğumda ayrıca bir garip hayale de kapıldım: Yahu bu kitabı sekiz ayrı yönetmene ver, sekiz ayrı türden film çıkarabilir...Komedi, gerilim, siyasi..

Kesinlikle. Bu harika olurdu! Hatta Slovenya'da kitabın bir tiyatro uyarlaması üzerinde şu sıralarda çalışılıyor. Bu süreçte benim herhangi bir dahlim bulunmuyor. Sahneye gelecek baharda çıkacak sanıyorum. Bunu ben de çok merak ediyorum. Slovence olacak bu uyarlamada romanı aynı dile çeviren hanım aynı zamanda Ljubljana Devlet Tiyatrosu'nun baş dramaturgu keza. Yine, zaten eseri küçük bir sahneye de taşımanız gayet olası, çünkü üç karakter etrafında dönüyor. Film olarak da bana sürekli bu konuda eleştirmenlerden soru geliyor... Hatta Alan Berg karakterini kim canlandırır diye sorulduğunda ben en etkileyici kişiliğin Clint Eastwood olabileceğini düşünüyorum. Eastwood'un aynı anda hem. çok yönlendirici ve hem de çok tehlikeli olabileceğine, bununla beraber de kendisinin etik duruşuyla da fark yaratabileceğine inanıyorum. Film yapım hakları satın alınmış bulunan ve benim halen beklediğim böylesi bir film prodüksiyonunun, Alman destekli olması da söz konusu olabilir tabii.. Yani bilemiyorum. Bekliyoruz...

'HAYALET YAZAR BENİM İÇİN ÖZEL BİR FİLM'DİR'

Kitabınızın bana çağrışım yaptığı bir film var, Ewan McGregor ile Pierce Brosnan'ın başrollerinde olduğu, bir siyasetçinin, bir gazeteciyi kendisi hakkında biyografisini yazmak üzere üçra evine davet ettiği, 'Hayalet Yazar - Ghost Writer'... İzlediniz mi onu ?

Evet. O benim için de özel bir kitap ve film. Hatta benim Almanya'da çıkan son Politik gerilim türü kitabım 'Parker' da buna yakın bir ilişkiler ağına sahip. Burada da aslen 'analist'lik / siyasi danışmanlık, retorik eğitimi hizmeti yapan ve Alman siyaset sahnesine Kuzey'den gelecek 2016'da yükselişe geçmeye çalışan bir figür üzerine yoğunlaştım. Kendisi bu romanımda bir nevi Alman 'Emmanuel Macron'u (Şu anki Fransa Cumhurbaşkanı) olarak da alınabilir. Almanya'da Macron ile ilgili ilginç bir sevgi - nefret ilişkisi yaşanıyor. Onun 'dışarıdan' gelişi, nasıl bir karakter olduğu, kendisine yönelik ilgi ve önyargılar gibi meseleler, bu kitaptaki yerini aldı ve Almanya da bunları tartışıyor. Bize bir lider lâzım mı, yoksa

siyasetten 'dışarıda kalmak' mı en iyisi, değil mi ? Bu yönden Hayalet Yazar'ı gerek bir roman (Philip Roth), gerekse Roman Polanski imzalı - ki bence gayet başarılı bir rejisördür - film olarak çok beğenirim. Parker da Almanya da büyük ses getiren bir kitap oldu, çünkü biz de Almanya'da politika ve yönlendirme üzerine epey tartışır vaziyetteyiz.

Kendinizi ne ara yerli, milli ve ne vakit küresel bir yazar olarak hissedersiniz?

Kesinlikle küresel bir yazar olduğumu düşünmekle birlikte, yazdıklarımın son derece Alman/ca temalar barındırdığını söylemem gerek. Bu roman da zaten İkinci Dünya Savaşı ve onun temsiliyetine dair ve bundan daha Alman/ca bir durum yok, keza Günther Grass ve bir çok yazarımız da bununla ilgilendiler. Benim bakış açım ise bundan biraz ayrı, zira hayatımın büyük kısmı ülkenin dışında geçti. Önce Moskova'da kimi edebî ve akademik sebeplerle bulundum. Ardından Paris'te ve son 15 yıldır da, ABD'deydim. Kendi neslime baktığımda öncekilere kıyasla daha 'mobil' olduklarını görüyorum, bu yüzden onların da kendi kültürel arka planları ve yaşam gaileleri üzerinden kendi sorunları olduğunu biliyordum. Onlar ülkelerine başka yerlerden yeni estetik ve kültürel eğilimler taşıyorlar ve bir bakıma da ülkeleri ile buradaki kültür endüstrisini de şekillendiriyorlar. Bu benim açımdan küreselleşmeye dair, tek iyi şey.

Ne yazık ki sinemaya baktığımızda ise yeni sorunlarla karşı karşıya kalıyoruz. Misal, küresel sinemaya baktığımızda mevcut 'trend'in ulusal kimlikleri yeniden anlatmaya çalışmak olduğunu görüyoruz. Çin sineması geçmişi takıntı haline getirmiş vaziyette. Keza Türkiye sinemasına bakıyoruz, onun da biraz da olsa buna eğilimli olduğu görülüyor, e Alman sineması desek, tamam küresel bazda artık o kadar değil ama, hâlâ bu gücü gündeme getirmekle meşgul olduğu da, aşikâr.

Ya cinsel konular ve sinema?

Evet. Evet, bu romanda vurguladığım bir mesele de bu, zira Alan Berg bir biseksüel ve ailesi ABD'de, onun da trajik bir geçmişi bulunuyor. Her şeye açık biri ama gazeteci Velder'in da ne olduğu belli değil. Dışarıdan kadınlara açılmış gibi görünüyor evet, ama yine de emin değilim, karakterlerim her daim kötü mü iyi mi, heteroseksüel mi homoseksüel mi olduğu tam belli olmayan insanlar olageldi. Bunun, iyi manâda tüm kuralların ihlali (transgresyon) olarak tarif edilebileceği

anlamına geldiğini ve benim bundan yana olduğumu söyleyebiliriz. Bence bu kimseler salt cinsel manâda değil, entelektüel seviyede sekse tutkunlar. Dolayısıyla dönüşüme yatkın karakterler, açıklığı seviyorlar, sürprizlerden hoşlanıyorlar.

'GÜNEŞ - DİL TEORİSİ İLE İLGİLENDİM'

Üzerinde çalıştığınız yeni kitabınızı da Türkiye'de yazıyorsunuz. Bunun detaylarını öğrenmek istiyorum... Sizi Türkiye'de çeken ne oldu ?

Türkiye'ye geldiğimde Güneş-Dil Teorisi ile ilgilendim. Atatürk'ün de başını çektiği bir mesele bu ve tarihsel bir arka plana dayanıyor. Romanlarımda tarihin, kudret ve kişisel hikâyelerin keşşmesini severim. Bu konuda da okudukça, Güneş-Dil Teorisi'nin bir Sırp asıllı bilim insanı olan Herman F. Kvergic tarafından araştırıldığını ve Atatürk'ün, 1935'te onun çalışmalarından haberdar olduğunu öğrendim. Kvergic'in teorilerinin çoğunu türlü kongrelerden aktardığından ve bunu Türkiye tarihi ile teğellediğinden haberim oldu. Her durumda kendisinin bir amacı bulunuyordu. Bir 'büyük anlatı'ydı bu. Kvergic bir Avrupa ülkesinden gelmekle beraber, Avrupa'dan daha eski bir konuyu gelecek adına araştırmak ve sunmak üzere gelmişti ve bu beni çok çeken bir şey oldu. Bunun bir adı da "Büyük Türk Ulusal Anlatısı" idi bir bakıma. Neticede gördüm ki sırf Kvergic değil, vakti zamanında bu konuda birçok Alman dilbilimci ve tarihçi çalışmıştı. Dahası, o yıllarda The New York Times bile konuyla ilgilenerek bir muhabir bile görevlendirmişti. Güneş-Dil teorisi aynı zamanda da son derece şairane idi.

Tıpkı Platon'un binlerce senelik Mağara Alegorisi gibi. İnsanlar mağaradan çıkıyorlardı ve kucaklaştıkları ilk anda söyledikleri, 'ahh' olmuştu. Güneşin ürettiği vokal ve bunun yapılanması son derece şairane idi. Dilbilimsel açıdan insanlar artık mevzuyu bir ses olarak almıyor, ama üzerine yazmak onlara çok daha ilgi çekici görünüyordu. Bu da bana mevcut perspektifi genişletme imkânı tanıdı. Misal, bir çok göçmen Musevî Alman, İstanbul'a gelmişti ve benim de halen benim de bir eğitmeni olduğum, Karşılaştırmalı Edebiyat kürsüsünü açan Eric Auerbach veya bir başka akademisyen, Leo Spitzer da bunlardan bir tanesiydi. Yine, Avusturya'dan gelen bir çok mimar bulunuyordu. Örneğin Bruno Taut ve bir çok genç Türk

mimar birlikte çalışmışlardı. Dolayısıyla bu zamanlar bana son derece ilgi çekici görünüyorlardı. Elbette ben bu soruları günümüz perspektifinden de sormaktayım.

Misal, bugünkü İstanbul neye benziyor ? Yaşanan bir nevi kültürel topyekûn reddiye mi, yoksa kültürel bir işbirliği mi söz konusu ? Şunu üzülerek söylemem gerekiyor ki, 1930'ların manzarası çok daha etkileyici imiş. O sırada yaşanan değişim bugünkünden daha barizmiş. Yine de bunun değişebileceğini umarım. Yani soru önümüzde: Farklı kültürleri, dilleri nasıl algılıyoruz ? Farklı türleri bir tehdit olarak mı alıyoruz, yoksa onların güzelliğiyle birşeyler mi yapmaya çalışıyoruz? Bu yönüyle benim pozisyonum elbette bunlarla ilgili güzel birşeyleri yapabilmek, ama ben aynı zamanda mevcut tehlikeyi de dile getirmekle mükellemim. Bu öyle risksiz bir iş değil ve 1930'larda da durum böyle idi. Türkiye projesi inanılmazdı, çünkü başarılı olmuştu.

Yani bugüne gelen yazı işlerinize baktığınızda aslında bizi her daim totalitarizme karşı uyardığınızı düşünmemiz olası mı ?

Evet, kesinlikle. Ama aynı zamanda da son derece antik bir etik bilgisini de kucaklamak durumundayım. Totalitarizmi yok etmenin, aynı zamanda sadece tek bir üst anlatıyı veya fikri de yok etmek anlamına geldiğini pekalâ bilen birisiyim. Ama bizlerin fikirlere ve fikir sahiplerine, buna, yeni bir şeyler yapmaya tutkuyla yönelmiş yetenekli kimselere ihtiyaç duyduğunu da unutmamalıyız. Risk almaktan hoşlanan kişileri bu yönüyle cesaretlendirdiğimi söyleyebilirim. Bu çok eski bir antik Yunan düşüncesidir zaten, evet, denize açılıyor, bilinmeyene gidiyoruz. Ama dönüşte ne getirirsek, kültürümüzü ve ceplerimizi de zenginleştiriyoruz.

Türkiye'den genç kalemlere bir edebiyat atölyesi düşünüyor musunuz ?

Evet, Tarabya Akademisi'ndeki iki aylık konukluğum süresince bir grup yazar ve çevirmenle bir araya gelmeye niyetliyim. Çeviri atölyeleriyle birbirimizin diline yönelmeye de çalışalım istiyorum. Zaten halihazırda birçok Türkiyeli üniversiteden kimi konukluklar için davet aldım ve bundan çok hoşlanıyorum. Bu benim için çok ilgi çekici oluyor. Nasıl eğitim verdikleri, çeviri teorilerinin ne olduğu, mesleğe nasıl baktıkları ve kültüre, kendi mesleklerine nasıl tarifler kattıkları, benim için bu muhteşem zamanlarda çok güzel ve umarım, bu tartışmalar daha büyük kitlelerce de sahiplenilebilir. Çünkü biliyorsunuz, bu tür konular genellikle içe kapanık camialara sıkışır, kalır. Ya da kitaplarda okunduğuyla, yazıldığıyla kalır.

Bence bu durum günümüz toplumu ve zamanının tam da merkezinde yer aldığı bir mesele. Bu yüzden insanların kitapları sırf, ah şunu veya bunu demiş diyerek değil, içerdiği meseleleri sorgulayarak sahiplenmesini çok arzu ediyorum. Ben kitapları her zaman birer Dünya olarak alıyorum. Bakın, ben bu Dünyayı kurdum, isterseniz bu Dünya içinde siz de varolabilirsiniz diyerek bir önermede bulunuyorum. Ama bunu yaparken de okurlara bir çok yönde hareket ve reddiye fırsatı da vermeye özen gösteriyorum. Parçaların yerlerini değiştirebilsinler istiyorum. Buna çalışıyorum. Böylece yarattığı tartışmalar üzerine de neler yapabileceğimizi konuşalım diyorum. Önümüzdeki haftalarda Türkiye'deki amacım da bu olacak.

'TÜM MESELE YAŞADIĞIMIZ GÜVENSİZLİK HALİ'

Avrupa'da yeni bir faşist dalgadan endişeli misiniz ?

Evet, kesinlikle. Aşırı sağcı, muhafazakâr siyasetçilerin giderek daha fazla yer elde ettiklerini görmekteyiz. Buna aşırı dinci ve muhafazakâr olanlar da dahiller. Bu söylediğim salt İslâm dünyasını da bağlamıyor, ayrıca Avrupa ve ABD'de de buna rastlıyoruz. Bu türden aşırı ilerleme karşıtı döngüler, insanları hızlı hareket etmekten de alıkoyuyor, çünkü herkes korkuyor. Bu beni de korkutuyor. Bu bakımdan ortaya koyduğum edebiyatın da bir tür anımsatıcı olduğunu düşünüyorum. İşte tam da bu gidişatın sonunun, toplama kampları olduğunu söylüyorum. Tam da bu gidişat, hepimizi sonu belirsiz bir geleceğe doğru sevk ediyor. Oysa geleceğimiz riske daha açık bir gelecek olabilese, halihazırda saplanıp kalarak 'bildiklerimizin' bize sunduğundan çok daha parlak bir yöne erişebilmemiz, kaçınılmaz olacak. Bildiğiniz şeylere takılıp kalmak, Dünyanıza yeterli birşey değildir.

Dünya zaten yeterince değişti, dönüştü zaten. Ekonomi bile ABD'de gemi aزیya aldı. Yani bakın, geri dönüşü yok bu işin. Trump bile ofisinden gün geçtikçe uzaklaşıyor, çünkü ekonomi hiç de öyle iyi işaretler vermiyor. Bu durumdan öteki diktatörler, sağcı zihniyetler de nasibini alıyor... Her şey kimliği kontrole alabilmekten ibaret zaten.. Yani bizler ister Alman, ister Türk, ister Fransız filan olalım, tüm mesele yaşadığımız güvensizlik hali ile ilgili, çünkü hiçbirimiz gerçekte neler döndüğünün ayırında değiliz. Ama tam da bu bilgiyi sahiplenebiliriz ve evet, tamam hiçbirşeyi bilmiyoruz da diyebilir ve gerçekte neler dönüp bittiğini yine hep birlikte açığa çıkarabiliriz. E zaten kültürün de, sanatı, kitaplarıyla vesaire, yaptığı bu. Sorular üretiyor, bu sorulardan yanıtlar çıkarıyor... Bunlar içindeki samimiyet ve samimiyetsizlikleri, güven ve güvensizliği gündeme taşıyor. Misal, kitapta siz bu güvensizliği tadıyorsunuz, ama aynı zamanda da güvendesiniz. Çünkü okurken tek başıyasınız ve sizi kontrol altında tutan hiç kimse yok.

Türkiye'de yaklaşan seçimler vesilesiyle gittikçe artarak yaşanan kültürel ve sınıfsal ayrışmadan endişeniz var mı?

Aslında bu konuda yorumda bulunmak bana düşmüyor. Ancak seçimlerin erkene çekilmesinin bana sürpriz olduğunu söylemeliyim. Durumun karmaşıklığının farkındayım. Bu beni endişelendiriyor, çünkü mesele yüzde bazında 'elliye elli' olduktan bu yana...

Türkiye gittikçe ABD'ye benziyor sanki...

Evet kesinlikle. Yani kimse Trump'ı istemedi. Ama yine de seçildi. Bu çok tehlikeli. Bu anlamda Türkiye'de de seçimlerle ilgili gözlemlerimi sürdüreceğim, konuşabildiğim herkesle ve her görüşle bir araya gelip iletişim kuracağım. Konuya dışardan dahil olan biri olarak vazifemin tarafsızlık olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden Türkiye politikası üzerine de, ısrarlı bir gözlemci olarak 'son derece uzman' kesildiğimi söyleyebiliriz! Keza gözlemlerimin bazılarına da gazetelerde ve yakında çıkacak yeni romanımda rastlayabileceksiniz.

Mutsuz Kuran, öfkeli Tanrı ve müntehir çocuklar

Selçuk Orhan'ın son kitabı 40 Hadis Doğan Kitap etiketiyle okuyucu ile buluştu. 40 Hadis, Müslüman mahallesini skandallarla değil, bireyin varoluş sancuları ve çığlıklarıyla sarsan çok önemli bir roman.

Aslı Güneş

“Mutsuzdu Kuran; buna kuşku yoktu, zaten insanın hüsranda, kayıpta, zararda, karanlıkta olduğunu söylüyordu; cennetle ödüllendirmekten çok cehennemle tehdit ediyordu. Sanki inananlardan çok inanmayanlar için yazılmış gibiydi. İnsanı sonsuz hüsrana hazırlamaya çalışıyordu; her şeyi eleştiriyordu. Tıpkı Nazan'ın çevresinde nedenini kavrayamadığı bir mutsuzlukta çırpınan insanlar gibiydi; acı gerçeği dile getiriyor, kıyameti, sonu, acıyı anlatıyordu. Gerçi Nazan Kuran'ın sesindeki olumsuzluğun değişmez derin doğruların yankısı olduğuna kuşku duymuyordu; kendini yokluyor,

Kuran'la kendi kişiliği arasındaki pürüzleri, Kuran lehine giderme kaygısı duyuyordu. [...] Elbette, Kuran, bütün bulanıklığı gideren cam gibi net bir kitaptı ama insanlardan çok şey istiyordu; insan olmayı zorlaştırıyor, herkesi buna layık görmüyordu.”

Böyle diyor Selçuk Orhan'ın 40 Hadis'inin Nazan'ı. Cemaatçi, zengin bir babanın güzel kızı... Yalnız Nazan'ı değil, Zeynep'i, Yusuf'u, Orhan'ı, Onur'u, Niyazi Gümüş'ü Müslüman mahallesinde Mephistopheles ile karşılaştıran da mutsuz Kuran'ın

belki de fazla öfkeli Tanrısı. Gündelik hayatı en ince ayrıntılarına kadar örgütleyen bir Kuran, insana düşünmek, eylemek için alan bırakmazken, Müslüman bir Faust, yani Müslümanların çoğunlukta olduğu bir yaşamın türettiği Faust, şeytanla değil Rab ile pazarlığa girmek zorundadır. Çünkü hiçbir şeytan insanı Rabbin çoğul baskısından kaçırılmaz. 40 Hadis'in tüm kahramanları şeytanın varlığına bile izin vermeyen otoriter bir babanın evinde, zapturapt altına alınmış gündelik hayatı olup olmadık zamanlarda baştan çıkararak şiirle; 'günahkâr' anlatılarla; tenin çağrısıyla sınıpı birrey olmaya çalışırken hayatın kendisiyle cebelleşiyorlar aslında.

Selçuk Orhan'ın kahramanları, ne Peyami Safa'nın Doğu ile Batı, Fatih ile Harbiye arasında sıkışmış karakterlerine, ne Tanpınar'ın gelenek ile modernlik arasında sıkışıp kalmış estetlerine benziyorlar. Onun kahramanlarının ikilemleri kitapla hayat arasında... Dergilerde tek dışı kalmış medeniyete dair yazılar yazılsa da, modern hayat 'Batı'nın tekniği, Doğu'nun ahlakı' gibi mucizevi formüllerin yetersiz kalacağı kadar karmaşık. Mütedeyyin erkeklerin, İslami ahlâk ve dünyevi iktidarın ruhu arasındaki akrabalığın verdiği rahatlıkla cemaat yurtlarından finans merkezlerine, siyasi partilere uzanan iktidar koşusu; kadınların sürekli bedenleriyle sınıyan inançları başka bir ahlakın habercisidir artık.

ARKASINDAN YASİN OKUNAN DOSTOYEVSKİ

Şeytanın kovulduğu Müslüman mahallesinde en çok Dostoyevski'yle cebelleşilmesi ise ironilerin en güzeli. Şeytandan, ecinniden, tanrıyla güreş tutan nihilistlerden geçilmeyen Rus romanlarına duydukları ilgi, anti-komünist cemiyetlerden yetişmiş Türk muhafazakârları açısından oldukça ilginç. Bulgurlu Öğrenci Yurdu'nda okutman, şair Niyazi Gümüş'ün elinden çıkma 'kısaltılmış' Dostoyevskiler babaevinin şeytandan arındırılmış huzurunu çağırıştırır.. En çok Dostoyevski'nin onların olmasını isterler. Bu inançlı Rus tanrısının Batı karşısındaki görkemine sığınırken onu şüphe dolu imanından çıkarıp almak isterler... Dostoyevski'nin kurumsuz inancı, insanı akıl almaz deneyimlere atıp duran sakınımsızlığı 'cam gibi net' Kuran için fazlasıyla ürkütücüdür sanki... Dostoyevski romanları, İslami yayınevlerinin elinde rabbin diliyle donatılırken, İslami dergilerin büroları, o çok sevdikleri ve hep aşmak istedikleri İsmet Özel'in dizeleriyle söylersek, 'yıllar süren intiharlar' kolayca öpüşen yarı aydınlarla doludur.

'YALNIZCA DOSTOYEVSKİ TÖVBE EDEBİLİR'

Niyazi Gümüş'ün bir akşam masaya Kuran'ı, Dostoyevski'nin Delikanlı'sını ve Karamazov Kardeşleri'ni dizip Yasin okumasının hikmeti de Yusuf tarafından ifşa edilecektir: "Çünkü yalnızca Dostoyevski tövbe edebilir."

Günler Batı klasikleri, İslam'ın ideolojik ve kültürel meşruiyetini hazırlayan metinleri okunarak geçip giderken; kadınlar bedenlerini günahattan sakınmak için bir imam nikâhından diğerine koşturup dururken Müslüman mahallesinden kovulan Mephistopheles'in Müslüman Faust'unu bulup teklifini sunma vakti gelmiştir: Mutsuz bir babanın evinde sürülen kusursuz, günahsız bir ömür mü, yoksa muhafızının şiir olduğu korunaksız bir evren mi?

40 Hadis, Müslüman mahallesini skandallarla değil, bireyin varoluş sancıları ve çığlıklarıyla sarsan çok önemli bir roman.

40 Hadis, Selçuk Orhan, Doğan Kitap, 2018.

‘1 Mayıs’tan işte bunu öğrendim’

Wedding Barikatları isimli kitap geçtiğimiz günlerde Sevinç Altınçekiç çevirisi ve Ali Mert editörlüğü ile Yordam Kitap etiketiyle yayımlandı. 1 Mayıs 1929 gününün öncesini ve sonrasını kurmaca bir metin ile odağına alan bu çalışma, sol külliyyatın eşsiz eserlerinden biri olma özelliği taşıyor. Karakterlerinin sahiciliği, yaşanan olayları tek bir taraftan anlatmak yerine, bütün boyutlarıyla ve kötülüğü veya iyiliği karikatürize etmeyişi ile dikkat çeken bu eser, barikatın öte tarafında kalanları da tüm detayları ile betimliyor.

Soner Sert soner_sert17@hotmail.com

1900’lü yılların ilk çeyreği tüm dünyada yeni umutların yeşerdiği, bambaşka bir idealin hakikate dönüştüğü, insanlığın pratikte ilk defa komünizmle tanıştığı zamanlar... I. Dünya Savaşı’nın sonlarına doğru Rus Çarlığı’nın yıkılışı ve Sovyetlerin kuruluşu ile beraber Bolşeviklerin iktidarı, dünya halklarına ve işçi sınıfına bir umut ışığı oldu. Ezilenlerin iktidarı egemenlere korku salarken, kendilerini “sol”da görenler bile konforlarından taviz vermemek için sermayeyle uzlaştı.

Böylesi bir ortamda, kendini yanlış bir “ittifak”ta konumlandıran Alman İmparatorluğu, I. Dünya

Savaşı’ndan eli boş döndü. Sömürge paylaşım savaşında, yeni yerler bulma derdindeyken, elinde olanları da kaybetti. Bu koşullarda, iktidara gelen SPD, kendi sosyalist geleneğini reddederek sosyal demokrat bir yapıya büründü ve muhalefette kalan Nazilerle birlikte, Spartakistler’i düşman belledi. Bilindiği gibi Spartakistler sonraki yıllarda Almanya Komünist Partisi’ne dönüşecekti. Nazilerin her türlü eylemi yasal ve meşru iken, komünistlerin sesini çıkarması engellendi, üzerindeki baskı gün geçtikçe arttı ve saldırılar periyodikleşmeye başladı. Zulmün iyice ayyuka çıktığı olay ise 1 Mayıs 1929 tarihi oldu.

33 İŞÇİ VE TERFİLER!

Yaklaşan işçi bayramının hemen öncesinde yasaklanan etkinlik ve kutlamalar, işçileri durdurmaya yetmemişti. Berlin’de, Komünist Parti önderliğinde yürüyüşe başlayan işçiler, kolluk kuvvetlerinin yoğun müdahalesiyle karşılaştı. Devam eden olaylarda, Mayıs ayı içerisinde 33 işçi öldürüldü. Etkisi yıllar boyu silinmeyecek bu katliamda görev alan bürokratlar bir bir terfi ettirildi. Ne kadar tanıdık değil mi? Örneğin, yaşanan katliam sırasında “emri veren” emniyet müdürü Karl Friedrich Zörgiebel, kısa bir süre geçtikten sonra Büyük Federal Üstün Hizmetler Madalyası ve eyalet emniyet müdürlüğü ile ödüllendirildi.

SOL KÜLLİYATIN EŞSİZ ESERLERİNDEN BİRİ

Wedding Barikatları, Klaus Neukrantz, çev: Sevinç Altınçekiç, 2008 syf., Yordam Kitap, 2018.

Wedding Barikatları isimli kitap geçtiğimiz günlerde Sevinç Altınçekiç çevirisi ve Ali Mert editörlüğü ile Yordam Kitap etiketiyle yayımlandı. 1 Mayıs 1929 gününün öncesini ve sonrasını kurmaca bir metin ile odağına alan bu çalışma, sol külliyyatın eşsiz eserlerinden biri olma özelliği taşıyor. Karakterlerinin sahiciliği, yaşanan olayları tek bir taraftan anlatmak yerine, bütün boyutlarıyla ve kötülüğü veya iyiliği karikatürize etmeyişi ile dikkat çeken bu eser, barikatın öte tarafında kalanları da tüm detayları ile betimliyor.

Parti kişiliklerini ve militanlarını tek bir kalıba indirgenmiyor ve hataları ve doğrularıyla cancanlı bir şekilde resmediyor. Yer yer kurgu bir metinden öte, belgesel bir anlatıyı okuduğunuzu düşünmeye başlıyorsunuz. Saatler ilerliyor, ölü sayısı artıyor ve mücadele büyüyor. En umutsuz ve karamsar anlarda bile, sokakta tiz bir sesle yükselen Enternasyonel marşı duyuluyor.

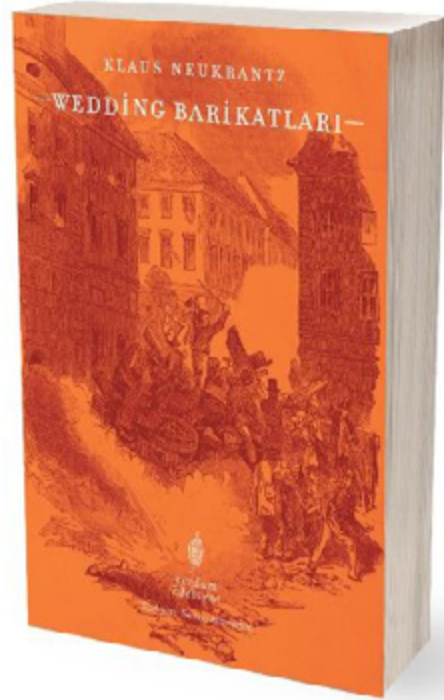
ESERİN DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜMÜ

Sol bir altyapı üzerine kurulu sanatsal eserden bahsedildiğinde, değişim ve dönüşüm kaçınılmaz oluyor. Fakat Wedding Barikatları, ana karakterlerinden Kurt ve Anna arasındaki ilişki, kuru, yapay ve eklektik değil, yaşayan ve sıcak bir bütünlük ile karşılıyor okuru. “...bugün ellerinde devlet otoritesini tutan kişiler, işçilerin can düşmanlarından başkası değiller. Ellerindeki iktidarı, kapitalistlerin çıkarlarını korumak ve işçilerin haklarını ‘devlet otoritesi’ ile bastırmaktan başka bir şey için kullanmıyorlar.” sözleriyle Anna, yaralı yattığı hastaneden kocası Kurt’a böyle sesleniyor.

Cümlelerini, “1 Mayıs’tan işte bunu öğrendim.” diyerek bitirirken, mahkemede yapacağı savunmanın ve geçirdiği dönüşüm sürecinin de ilk işaretlerini veriyor. Karakterlerin hiçbir nedensel motivasyonu olmadan amaçsızca hareket etmesinden ziyade, eylemler karakterlerin duygu ve düşünüş biçimini oluşturuyor. Bu bağlamıyla da yazarın, dramaturjik yapıyı ustaca kurduğundan söz etmek mümkün gözüküyor.

Eserin bir diğer başarısı ise, Sovyetlerde yeni yeni şekillenmekte olan sanatta sosyalist gerçekçiliği tüm yapısı ile kullanması ve bu türün özgün örneklerinden birini ortaya çıkarıyor oluşu. Şolohov’un, Ostrovski’nin kilometrelerce öteden ustaca eserler ürettiği bu tür, Neukrantz’ın da yolunu aydınlatmış besbelli ki...

Neukrantz’ın bu kitabı, 1931 yılında, yaşanan kanlı günlerden iki sene sonra, yayımlanıyor ve ilgiyle karşılanıyor. Fakat çok geçmeden rejim tarafından yasaklanıyor. Alman Demokratik Cumhuriyeti kurulduktan sonra defalarca baskı yapan ve elden düşmeyen bu eser, döneminde kült haline dönüşüyor. Yazarı Klaus Neukrantz ise 1933 Mart’ında tutuklanıyor ve uzun süre toplama kampında işkence görüyor. 1941’de kampın psikiyatri bölümündeyken izi kaybolan yazarın, ölüm yeri ve tarihi tam olarak bilinmiyor.

Wedding Barikatları, Klaus Neukrantz, çev: Sevinç Altınçekiç, 2008 syf., Yordam Kitap, 2018.

ETKİNLİK

İSTANBUL ARABASQUE PROJECT

16 Haziran 2018

Saat: 20:00

IF Performans Hall Beşik-
taş,

İstanbul

CEM ADRIAN

17 Haziran 2018

Saat: 23:00

Jolly Joker Alaçatı,
İzmir

NECATİ VE SAYKOLAR

18 Haziran 2018

Saat: 22:00

Dada Salon Kabarett,

İstanbul

COLLECTİF MEDZ BAZAR

19 Haziran 2018

Saat: 22:00

Muaf Peyote Kadıköy,
İstanbul

Hiç başrol oynamayan star: Adile Naşit

“Güzel bir kadın olmak isterdim. Her zamankinden biraz daha şık giyinssem ‘Aman ne güzel olmuşsunuz Adile abla’ deseler mahvolurum. İşte bana acıyorlar, onun için iltifat ediyorlar.”

Süleyman Çeliker sceliker@gazeteduvar.com.tr

Asıl adı Adela Özcan idi. Biz onu Adile Naşit diye tanıdık. Annesi kemani Yorgo beyle Küçük Virjin hanımın kantocu kızı Amelya hanım, babası tuluat ustası Ahmet Naşit Özcan, ya da nam-ı diğer Komik-i Şehir Naşit beydir.

Sait Faik Kumpanya kitabında kahramanı Dayı Remzi’ye şöyle anlattırır Naşit beyi:

“Ben bir gün Naşit’i sahnede Kürt kıyafetiyle man-

gal karıştırır, kahve pişirir, çubukla tütün içerken görmüştüm. Ortada ne mangal, ne maşa, ne ateş, ne çubuk, ne cezve, ne fincan vardı. Ama Naşit sanki bütün bu saydıklarım önündeymiş gibi hareketler, mimikler yapıyordu. Seyircilerden, pek hödükler müstesna, gülmekten yerlere yatıp kaptıldıklarını gördüm. Bendeniz de haşa huzurdan sancılandım, hatta biraz da patiskayı ıslattım.”

'ABDÜLHAMİT'İ BİLE GÜLDÜREN ADAM'

Naşit bey Osmanlı'nın son dönemleriyle Cumhuriyet'in ilk yıllarına damgasını vuran sıra dışı bir tuluat ustası, tiyatrocudur.

Baytar olması için direten hekim babasının tüm ısrarlarına karşı koyarak, 1900 yılında Mızıkai Humayun'a girmeyi başarır. Güllü Agop'un sarayda kurduğu Dram Kumpanyası'nın en gözde oyuncularından biri haline gelir kısa sürede.

Daha sonra 'Abdülhamit'i bile güldüren' adama çıkacaktır adı.

Meşrutiyet'in ilanından sonra, 1910'da halk önünde oynamaya başlar. Direklerarası'nda, Eyüp Sultan'da gösteriler sunar.

1933'ten sonra Fevziye Tiyatrosu, Şehzadebaşı Şark Tiyatrosu ve Millet Tiyatrosu'ndaki gösterilerinde salonlar dolup taşar.

Bir taraftan tuluat geleneğini sürdürürken diğer taraftan modern tiyatroya öncülük eder. Sahneye orta oyuncu ve tuluatçıların kendine özgü 'komik giysileriyle' değil, rolün gerektirdiği kostümle çıkan ilk isimlerdendir.

AMELYA VE KARDEŞİ NİKO'NUN DÜETTOLARI

Amelya hanımla Turan Tiyatrosu'nda sahne aldığı günlerde tanışır. Adile Naşit yıllar sonra şunları anlatacaktır:

"Benim doğduğum yer o zamanların meşhur salonlarından Turan Tiyatrosu'nun üzerindeki apartmanın bir dairesidir. Onun için tiyatronun içine doğmuşum derim. Babam annem Amelya ile bu tiyatroya tanışmış. Annem kardeşi Niko ile düettoa çıkarmış. Sahneye 14'ünde çıkıyor, oynamaya başlayalı ne kadar olmuş kim bilir."

Naşit bey Amelya hanımla tanıştığında evlidir. Aşık olur. Önce, tiyatrolarda birlikte çalıştığı babasından çekinse de, Amelya'ya göz koyan fırıncının oğlunun görücü göndereceğini öğrenince, 1917 yılında evlendiği Leman hanımdan ayrılır. Gider Amelya hanıma evlilik teklif eder.

1926 yılında evlenir, Şehzadebaşı Millet Tiyatrosu'nun üst katındaki daireye taşınırlar.

İki yıl sonra ağustos ayında ilk çocukları Selim, ondan iki yıl sonra da Adela dünyaya gelir.

Mutlu günlerdir... Evin tiyatroya, tiyatronun eve karıştığı günler...

OYUNLARLA YAŞAYANLAR

Tüm aile sürekli bir oyun aleminin içinde yaşamaktadır. Adile Naşit o günleri anlatırken, "Ben başka hiçbir şey görmedim ki. Tiyatroda doğduk Selim'le ikimiz. Kulislerde, tiyatronun ta içinde büyüdük" diyor.

Naşit bey ve Amelya hanım, akşamları Adile İle Selim'e kostümler giydiren, makyaj yapar, komşuları çağırıp evlerinin bahçelerinde temsiller düzenlerler.

Selim'in sünneti ise tam bir şölen havasında geçer. Sanat ve eğlence aleminde neredeyse herkesin davetli olduğu, Safiye Ayla ile Hamiyet Yüceses'in şarkılar söylediği bir şölen...

Ama zaman bazen acımasızdır ve Naşit bey için kötüye doğru akar...

Cumhuriyet'in ilk yıllarıyla birlikte yaşamın bir çok alanında olduğu gibi tiyatroya da yeni bir dönem başlar. Modern temsiller, 'Osmanlı kalıntısı' diye nitelenen orta oyunu ve tuluatı hızla gözden düşürür.

30'lu yılların ikinci yarısından itibaren boş salonlara oynayan 'modası geçmiş bir komik'tir artık. Ekonomik olarak da zor günler başlar. Bir akşam yine başarısız bir gösteriden sonra tiyatroya çıkamaz ve bir daha gitmez.

Selim ve Adile Naşit, 1930'lu yılların ikinci yarısında.

SAHNEDEN PİYANGO BAYİLİĞİNE

Eve kapatır kendini. Kimselerle görüşmez. Bir gün sanat aleminin dışından iki tanıdığı çalar kapısını. Bir piyango büfesi açmak istediklerinden bahsederek. “Başında senin gibi halkın sevdiği birisi olursa iyi iş yaparız” derler.

Çaresizdir, kabul eder. Ama uzun sürmez bir gün öfkeyle terk eder büfeyi.

Tekrar tiyatroya dönmeye karar vermiştir. Oyunlar hazırlar ama artık eskiden kahkahadan kırıp geçirdiği seyircilerden eser yoktur.

Sağlığı da giderek bozulur. Yıl 1942’dir. Bir gece sahnedeyken adeta taş kesilir. Kaskatı olmuş vücudu titreyerek, boş gözlerle seyircilere bakmaya başlar. Köpüren ağızdan garip sözcükler dökülür. Bakırköy Ruh ve Sinir Hastanesi’ne yatırılır. Üç ay sonra evine gönderirler. Daha da kötüleşmiştir. Adile’nin kedileri Kısmet ve Pamuk’a sinirlenerek, bağırıp çağırdığı anlar dışında kimseyle konuşmaz. 26 Nisan 1943 günü sabah oğlu Selim şehriyeli çorba içerirken can verir. 57 yaşındadır.

ADİLE TEKSTİLE, SELİM KAPORTA-CIYA

Arkasında büyük bir borç bırakmıştır. 13 yaşında yetim kalan, tiyatro dışındaki dünyadan bihaber Adela, okulu bırakarak Kasımpaşa’da bayrak üreten bir tekstil atölyesinde çalışmaya başlar. 15 yaşındaki Selim ise Dolapdere’de bir kaportacıya yanına çırak olarak girer.

Amelya hanım ise meze yapıp meyhanelere satmaktadır.

Ama Adile’nin de Selim’in de akli tiyatrodadır. İki kardeş iş çıkışında tiyatroların kapısını aşındırır. Adile daha şanslıdır. O yıllarda karşılaştığı, babasını tanıyan Necdet Mahfi Ayrıl sayesinde Şehir Tiyatrosu’nun çocuk bölümüne girmeyi başarır. Ufak tefektir. Görenler durup bir daha bakar.

‘ADİLECİĞİM BU BÜCÜR BOYUNLA TİYATROCU OLAMAZSIN’

Bir gün kuliste karşılaştığı dönemin yıldızlarından Şevkiye May, tutamaz kendini: “Ben senin ablan sayılırım Adileciğim. Sana bir nasihat. Bu çarpık bacakların ve bücür boyunla tiyatrodan asla başarılı olamazsın. Yol yakınken dön.”

Vücutuyla hiç barışık olmamıştır aslında. Yıllar sonra “Güzel bir kadın olmak isterdim” derken şunları anlatacaktır:

“Hiçbir zaman kendimden memnun olmamışım. Giydiklerimin bana yakışmadığını düşünürüm. Makyaj yaparım, bir filmin galasına gitmek için. ‘Aman ne olmuşsun böyle’ desinler, gözlerim dolar, koşar banyoya yıkarım suratımı. Giydiklerimi hiç yakıştırmam kendime. Her zamankinden biraz daha şık giyinsem ‘Aman ne güzel olmuşsunuz Adile abla’ deseler mahvolurum. İşte bana acıyorlar, onun için iltifat ediyorlar diye. Aşağılık kompleksi bunlar tabii ki.”

Ama inatçıdır da bir yandan. Kibirli Şevkiye May’ı da yola getirecektir bu inat sonunda.

14’ÜNDE YAŞLI KADIN ROLÜNE ÇIKINCA

1944 yılında figüran olarak rol aldığı gösteride anneyi canlandıran oyuncu hastalanır. Henüz 14 yaşındadır. Makyajla yaşlandırır; anne rolünde çıkar sahneye. Sonuç harikadır.

Daha sonra ‘Fuar Yıldızı’ oyununda canlandırdığı Düttürü Leyla tiplmesiyle Şevkiye May’ın da takdirini kazanır. May, yanına gidip o sözleri için özer diler.

Ama Şehir Tiyatrosu gelecek vaat eden bir yer, anneleri Amelya hanım da durumdan memnun değildir. Babaları öldükten 3 yıl sonra 1946 yılında iki kardeşi alır kocasının yakın dostu Mumamer Karaca’ya götürür: “Bu çocuklar tiyatro diyor, başka bir şey demiyor. N’olur yanınıza alın.” “Naşit’in çocukları benim de çocuğumdur” der Muhammer Karaca. Selim ve Adile Naşit’i tiyatrosuna alır. Bundan sonraki 16 yılı Karaca Tiyatrosu’nda geçecektir Adile Naşit’in.

HÜSEYİN PEYDA İLE İLK KARŞILAŞMA

Tiyatro ve sinema onu sürekli yaşlı kadın rolleriyle sınamaktadır. Bu sefer 25 yaşındadır. ‘Masif İskemle’ adlı oyunda Gülriz Sururi’nin 65 yaşındaki annesini canlandırır. Sonuç yine harikadır. Bu oyun ona sinemanın da kapılarını açar.

Oyunu izleyen Anadolu Film’in sahibinin dikkatini çekmiştir. Görüşmeye çağırırlar. Ertesi gün gittiğinde kapıyı Hüseyin Peyda açar:

-Kimi aradınız?

-Film için gelmiştim, beni çağırılmışsınız

-Bir yanlışlık olacak biz oyundaki 65 yaşındaki kadını çağırmıştık.

Sonra durum anlaşılır. 1947 yılında Seyfi Havae-

ri'nin yönettiği Yara adlı filmle ilk sinema deneyimini yaşar.

BONFİLE Mİ KAŞARLI KÖFTE Mİ?

Filmlerde küçük rollerle boy gösterse de asıl işi hâlâ tiyatrodur. "Aşık olduğum tek insan" dediği, kendisinden 20 yaş büyük Ziya Keskiner'le de Karaca Tiyatrosu'nda tanışır. Yıl 1950 ve Adile Naşit 20 yaşındadır. Keskiner bir akşam tiyatro çıkışı yemeğe davet eder. Beyoğlu'nda Ağa Camii'nin yan sokağındaki Stadt Hamburg Restoranı'na giderler. Keskiner daha sonra harika bir Alman bonfilesi yerken evlilik teklif ettiğini anlatacaktır. Teklifi kabul eden Adile Naşit'e göre ise yedikleri 'kaşarlı köfte'dir.

Evlendikten iki yıl sonra oğulları Ahmet dünyaya gelir. Mutludurlar, yıllar sonra o günleri, "Biz ana, baba, çocuk değildik. Üç tane dosttuk. Güzel bir arkadaşlık" diye anlatacaktır.

Ama zaman yine acımasızdır ve bu kez onlar için yine kötüye ilerler. Ahmet ikinci sınıftayken rahatsızlanır. Doktorlar kalbinin doğuştan delik olduğunu, ameliyat edilmezse yaşamayacağını söyler. Ameliyatı Türkiye'de yaptırmanın da imkanı yoktur. Amerika'ya gitmek zorunda olduğunu söylerler. Bu iş için gereken para da 100 bin liradır. Ne böyle bir paraları vardır ne de tiyatroyla böyle bir parayı kazanma umutları.

OĞLUNA DERMAN ARARKEN ANNESİ ÖLDÜ

Oğlunu tedavi ettirmek için her yolu denerken 1966 yılında annesini kaybeder.

Bir süre sonra tanıyan herkes Ahmet için seferber olur. İstanbul Tiyatroları bir gecelik gelirini bağışlar. Elde edilen para 20 bin liradır. Sanatçı dostları ameliyat parası için 'Gece Yarısı Tiyatrosu' organize eder. Gazeteler de bağış kampanyası başlatınca Ahmet'i Amerika'ya götürecek para denkleştirilir.

Oğluyla gidecek paraları olmadığı için Türkiye'de kalır. İyi haberler gelir Ahmet'ten, ameliyat başarılı geçmiştir. Yaz başlayınca Gazanfer-Ülkü Özcan tiyatrosuyla turneye çıkar. İzmir'deyken Ahmet'in komaya girdiğini öğrenir. 16 Haziran'da, doğum gününden bir gün önce sahneye çıkmaya hazırlanırken ise ölüm haberini alır.

Ahmet, dayısı Selim Naşit (solda) annesi Adile Naşit ve babası Ziya Keskiner'le.

Buna rağmen çıkar sahneye, izleyenleri yine güldürür. Oyun bittiğinde ilk uçakla İstanbul'a döner.

BİR DAHA NE UÇAK NE DOĞUM GÜNÜ

Bir daha ne doğum günü kutlayacak ne de uçağa binecektir: "Bu acıdan daha büyüğünü yaşamadım. Ölümüne hazırlamıştık kendimizi. Açık kalp ameliyatıydı geçirdiği. Ama ölümünden sonraki beş sene benim için inanılmaz acılarla dolu. İşte sonra kuş, köpek, bebek böyle oyuncaklara tutkun olduk. Balıklar yaşadı, köpek kör oldu, çiçekler büyüdü böyle gidiyor yaşamın geri kalan kısmı. Evet. Sahne korkunç bir oyalanma oldu benim için. Ama, korkularım, ürkekliklerim gün geçtikçe daha da arttı."

O günleri atlatması kolay olmadı, belki de hiç atlatamadı. Yeğeni Naşit Özcan şunları anlatıyor: "Girdiği her ortamı neşelendiren, esprileriyle kahkahaya boğan bu kadın, 15 yaşındaki oğlunu kaybettikten sonra hep mutsuz yaşadı. Ve bu sıkıntısı onu ölüme kadar götürdü. İstisnasız her akşam yemeğe oturduğumuzda oğlunu düşünür ağlardı."

EVLAT EDİNMEK İSTEDİ

Darülaceze Çocuk Yurdu'ndaki çocukları ziyarette gidiyordu fırsat buldukça. Hatta bir ara kimsesiz bir çocuğu evlatlık edinmeyi de düşündü ama olmadı. Korkularla büyümüştü. "Bütün batıl inançlara inanırım" diyordu. Belki yeni bir acıyı yaşamaktan korktuğu için evlat edinmeyi göze alamadı:

"Birisini pat desin ölebilirim. Hemen tansiyonum düşer. Yataklara serilirim. Çok korkak büyüdüm.

Bizim Aile’de o güzel insanların hepsi bir arada.

Küçükken bir gök gürültüsünde hepimiz öleceğimize inanırdık. Ailecek yatağın üzerine çıkar son dualarımızı ederdik. Sonra babamız bizi çok korkuturdu. Odada yaramazlık yapmayalım diye anahtar deliğinden duman üflerdi odanın içine. Ben ve Selim, oturduğumuz yerde korkudan çişimizi yapardık. Hep böyle ruhlar, ölümler, gök gürültülerinin bizi öldürecekleri korkusuyla büyüdük.”

ERTEM EĞİLMEZ’İN KEŞFİ

Kendini toparladıktan sonra tiyatroya devam etti. Yapabileceği başka bir şey de yoktu. Ancak 1970’li yıllarla birlikte hayatında yeni bir dönem başladı. Ertem Eğilmez onu keşfetmişti. Her akşam oğlu için ağlayan bu kadın kısa bir süre sonra Gülen Gözler’le çıkacaktı karşımıza. Beyoğlu Güzeli, Canım Kardeşim, Oh Olsun gibi filmlerle kısa sürede izleyicilerin gönlüne taht kurdu. 1974’te izlenme rekorlarıyla sinemada yeni bir çığır açan Hababam Sınıfı’ndaki Hafize Ana rolüyle, hiç bir filmde başrol oynamadan bir stara dönüşeceği günler başladı.

Bizim Aile’de o güzel insanların hepsi bir arada.

Sonrasında Bizim Aile’den Kibar Feyzo’ya Neşeli Günler’den Tosun Paşa’ya, Süt Kardeşler’den Erkek Sefili Bilo’ya Türk sinemasının bir dönemine damgasını vuran filmlerin değişmez oyuncusuydu.

Ertem Eğilmez ve Kartal Tibet’in yönettiği bu filmlerin dönemi 1980’lerin ikinci yarısıyla

kapandı. 1985 tarihli Kartal Tibet’in yönettiği Şaban Pabucu Yarım’dan sonra Kiralık Ev, İki Milyarlık Bilet gibi fazla ses getirmeyen filmlerde rol aldı.

‘KUZUCUKLARIM’ DÖNEMİ

1981’de TRT 1’de “Kuzucuklarım” diye başlayan masallar anlattığı Uykudan Önce ile bir kuşağın Adile teyzesi olarak belleklere kazandı.

Ama artık yorulmuştu. 1982 yılının 10 Temmuz’unda eşi Ziya Keskiner, kalp krizi geçirerek hayatını kaybetti. 16 Eylül 1983’te daha önce kamuoyunda adı bilinmeye Kore gazisi Cemal İnce ile evlendi.

Son filmi olan Annem/Bırakmam Seni’nin çekimleri sırasında rahatsızlandı. Bağırsak kanseri teşhisi koydular. Yorgun vücudu tedaviye yanıt vermedi, 11 Aralık 1987 günü hayata veda etti. Çevresindekilerin anlattığına göre hep ekonomik sıkıntılar içinde yaşadı ve bir çok yapımcıdan alacağını alamadan öldü.

Yıllar önce bir söyleşide, “Ölümden korkuyor musunuz?” sorusuna, “En büyük korkum. Aklıma getirdiğim an her tarafım titriyor” diye yanıt vermişti.

Öldüğünde, hayatıyla Tarık Buğra’nın kasvetli romanı İbiş’in Rüyası’na ilham veren, babası Naşit Beyle aynı yaşaydı.

ETKİNLİK

ÇİRKİN

15 Haziran 2018

Saat: 20:30

DasDas,

İstanbul

39 BASAMAK

18 Haziran 2018

Saat: 20:30

Zorlu PSM,

İstanbul

SATTAS

22 Haziran 2018

Saat: 21:30

Cemiyet,

İstanbul

REDD

23 Haziran 2018

Saat: 22:00

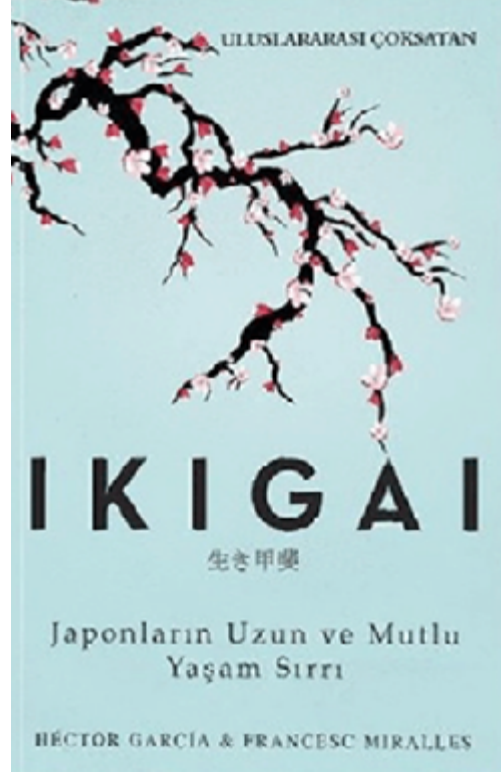
Sanat Performance Açık-
hava Sahnesi,

İstanbul

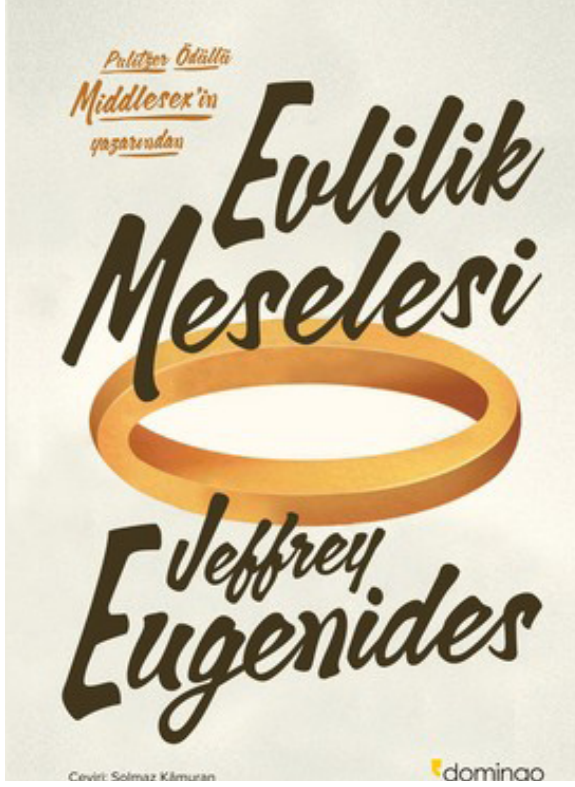
EDEBİYAT

- 1. Leyla ile Mecnun**
Burak Aksak, Küsurat Yayınları
- 2. Kırlangıç Çılgılığı**
Ahmet Ümit, Everest Yayınları
- 3. Fahrenheit 451**
Ray Bradbury, İthaki
- 4. Olağanüstü Bir Gece**
Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları
- 5. Rüzgarın Şarkısını Dinle**
Haruki Murakami, Doğan Kitap
- 6. Bazı Yollar Yalnız Yürünür**
Özgür Bacaksız, Destek Yayınları
- 7. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu**
Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları
- 8. 1984**
George Orwell, Can Yayınları
- 9. Sanma ki Yalnızsın**
Elif Şafak, Doğan Kitap
- 10. Üç Kız Kardeş**
İclal Aydın, Artemis Yayınları

EDEBİYAT DIŞI

- 1. Ikigai - Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı**
Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo
- 2. Saklı Seçilmişler**
Soner Yalçın, Kırmızı Kedi Yayınları
- 3. Kafaya Takmama Sanatı**
Mark Manson, Butik
- 4. Gazi Mustafa Kemal Atatürk**
İlber Ortaylı, Kronik Kitap
- 5. Değişim Sürecinde Türkiye**
Mahfi Eğilmez, Remzi Kitabevi
- 6. Bağırmayan Anneler**
Hatice Kübra Tongar, Hayykitap
- 7. El Vedud**
Tuğçe Işınsu, Feniks Kitap
- 8. Dua Kader Değiştirir**
Ethem Emin Nemutlu, Olimpos
- 9. İçimde Kalmasın - Tanıklığımdır**
Ahmet Sever, Destek Yayınları
- 10. Hayvanlardan Tanrılara: Sapiens**
Yuval Noah Harari, Kolektif

Evlilik Meselesi

Jeffrey Eugenides, Domingo

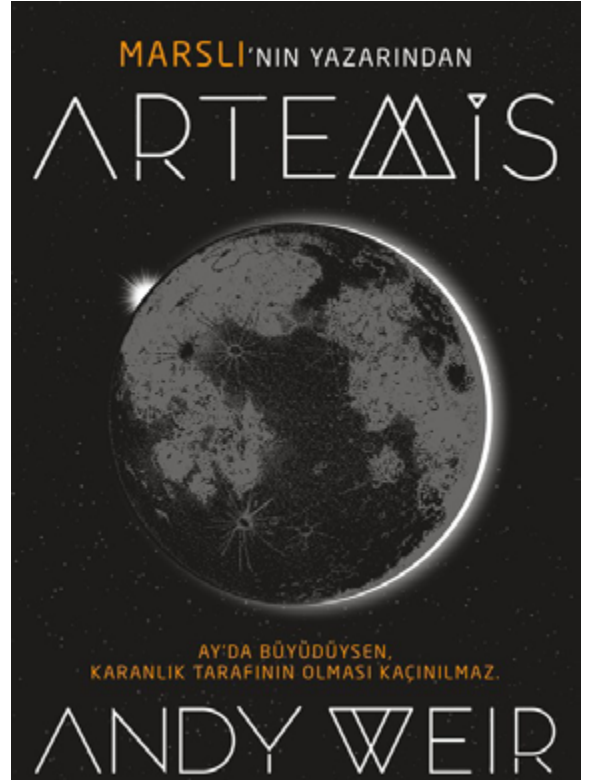
Denize Gömülenler

Wolfgang Bauer , Ayrıntı Yayınları

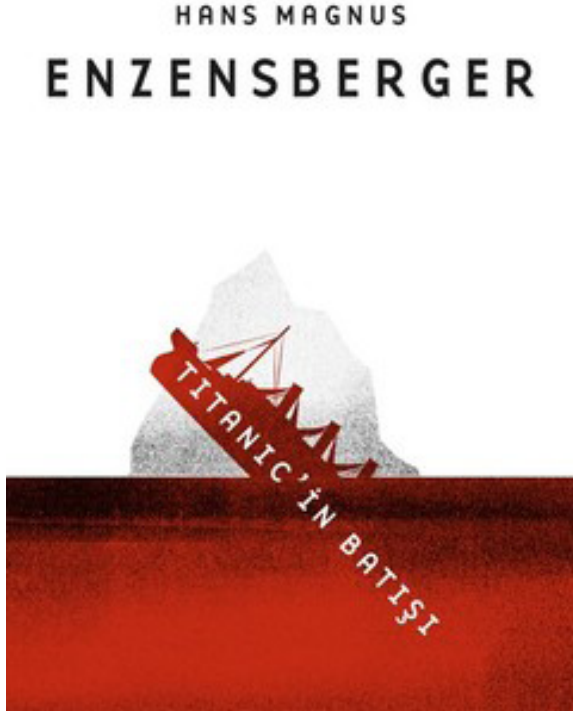
Yara Bende

Abdullah Ataççı, Everest

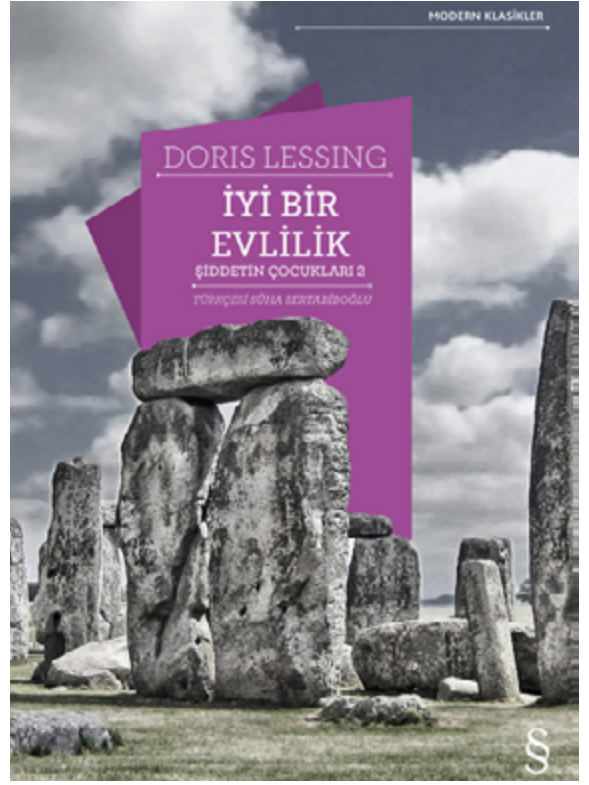
Artemis

Andy Weir, İthaki Yayınları

Titanic'in Batışı

Hans Magnus Enzensberger, Alfa

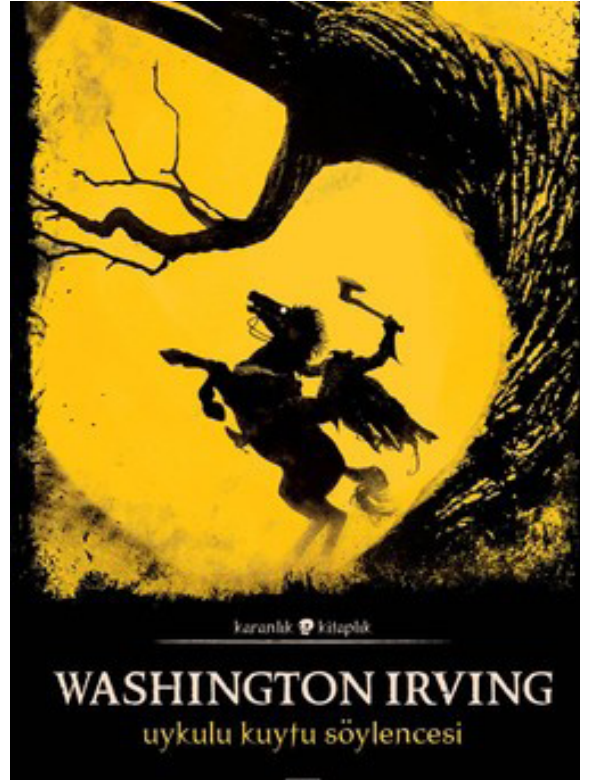
İyi Bir Evlilik

Doris Lessing, Everest

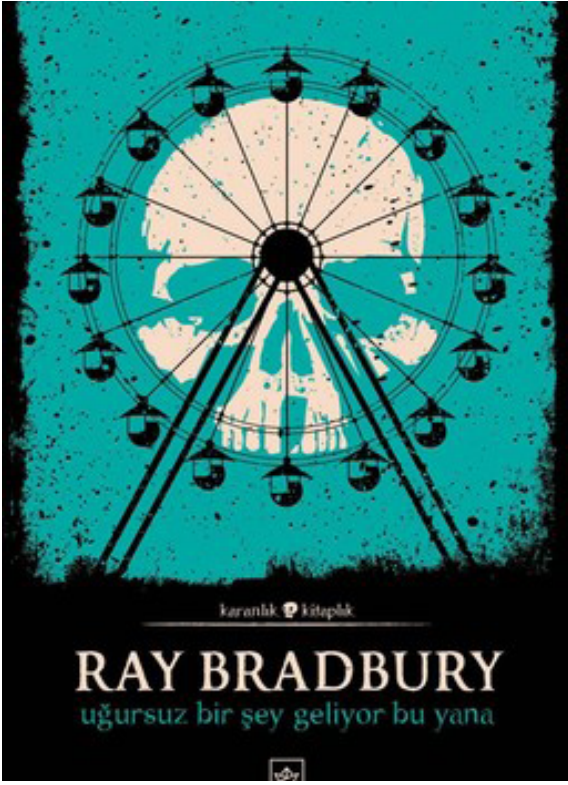
Kriz Hali ve Devlet

Z. Bauman, C. Bordoni, İthaki Yayınları

Uykulu Kuytu Söylencesi

Washington Irving, İthaki Yayınları

Uğursuz Bir Şey Geliyor Bu Yana

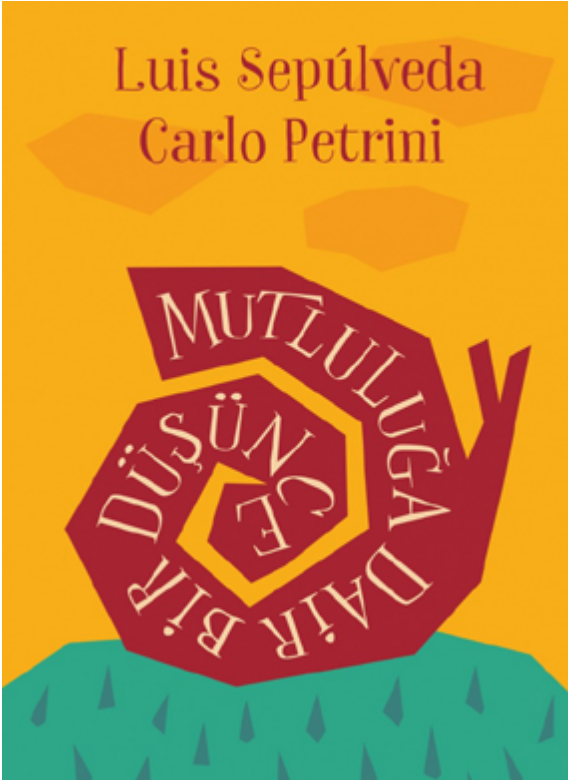
Ray Bradbury, İthaki Yayınları

Sabahattin Ali

Kuyucaklı Yusuf - İçimizdeki Şeytan
- Kürk Mantolu Madonna

Sabahattin Ali, YKY

Mutluluğa Dair Bir Düşünce

L. Sepúlveda, C. Petrini, Can

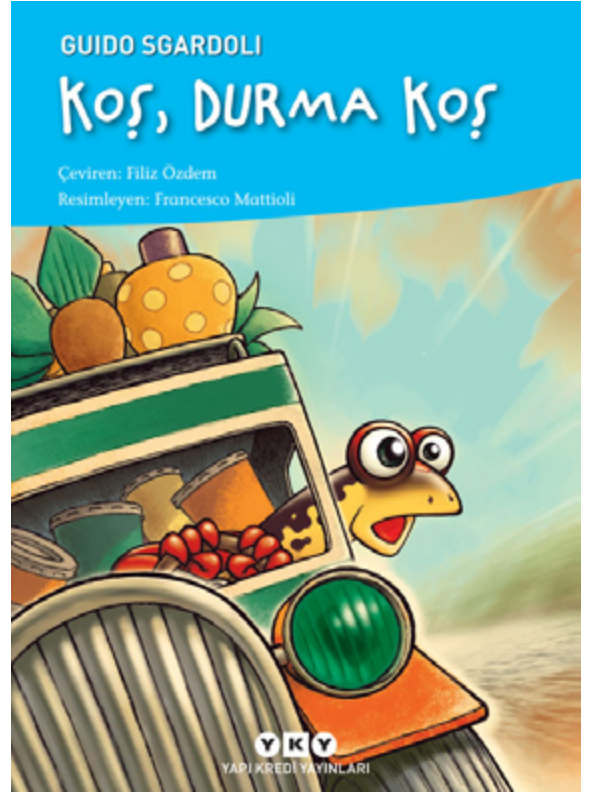
İkinci Waliz

küçük İskender, Can

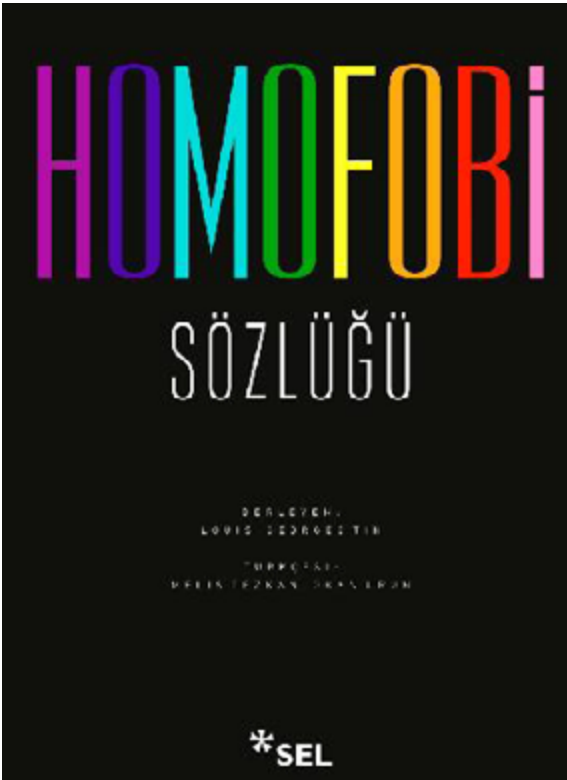
Yeşil Yol

Anne Enright, YKY

Koş, Durma Koş

Guido Sgardoli, YKY

Homofobi Sözlüğü

Der: Louis-Georges Tin, Sel Yayıncılık

Sekizinci Günâhın Sonrası

Enis Batur, Sel Yayıncılık

6.
[Emir Ali Türkmen: Türkiye solu Kemalizm’i desteklerken Kürtler ayrıldı](#)

11.
[22. Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü Bekir Dadır ve Devrim Horlu’ya verildi](#)

12.
[Semih Gümüş: Yayıncılar çeviri kitaptan uzak duracaklar](#)

16.
[Nihilizmin krallığında kahraman ne anlama geliyor?](#)

20.
[Bilinmezliğin bilge sesi: Chocky](#)

34.
[‘1 Mayıs’tan işte bunu öğrendim’](#)

37.
[Hiç başrol oynamayan star: Adile Naşit](#)

42.
[Yeni Çıkanlar](#)

